

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget og ændringsforslagene sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1-3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 97: Forslag til lov om ændring af lov om registreringsafgift af motorkøretøjer m.v. og lov om vægtafgift af motorkøretøjer m.v. (Forholdsmæssig registreringsafgift af udenlandske leasingbiler m.v. og fritagelse af visse tivoli- og cirkuskøretøjer).

Af skatteministeren (Svend Erik Hovmand). (Fremsat 27/11 2002. Første behandling 10/12 2002. Betænkning 29/1 2003).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 140: Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 2002.

Af finansministeren (Thor Pedersen). (Fremsat 29/1 2003).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 64:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af de danske forbehold.

Af Elisabeth Arnold (RV) m.fl. (Fremsat 9/1 2003).

Sammen med denne sag foretoges:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 52:

Forslag til folketingsbeslutning om folkeafstemning om ophævelse af det danske forsvarsforbehold.

Af Jann Sjørnsen (KRF) m.fl. (Fremsat 9/12 2002).

Forslagene sattes til forhandling.

Kl. 10.45

Forhandling

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg kan meddele, at regeringen ikke kan støtte beslutningsforslagene, men jeg vil også sige, at der ikke skal herske tvivl om, at regeringen mener, at de danske forbehold strider imod de danske interesser. Det er jo vores opfattelse, at Danmark skal deltage fuldt ud i fremtidens europæiske samarbejde, så derom er vi enige med forslagsstillerne.

Dagens udvidede Europa ser helt anderledes ud, end det gjorde for 10 år siden, da forbeholdene blev vedtaget. Det er en helt anden europæisk dagsorden, vi står over for i dag. Det er efter beslutningen ved topmødet den 13. december et Europa uden skillelinjer, et Europa, der er solidt forankret i det europæiske samarbejde, i Den Europæiske Union. Det er et Europa, hvor de fleste ønsker mere – ikke mindre – samarbejde inden for EU.

Det er de samme konklusioner, forslagsstillerne drager af den nye situation. Det fremgår af bemærkningerne til forslagene, og jeg er meget enig i disse bemærkninger, for det er netop på de områder, hvor Danmark har forbehold, at samarbejdet i EU i disse år tager en hastig udvikling.

Så regeringen er altså af den opfattelse, at forbeholdene, herunder forsvarsforbeholdet, strider imod de danske interesser. Det er selvfølgelig absurd, at når EU nu efter aftale omkring ESDP og NATO, også af 13. december, overtager nogle opgaver, som NATO havde før, så skal danskerne trække sig ud, på trods af at vi har haft succes med vores tilstedeværelse internationalt.

Men når vi taler om afstemningerne, så skal tingene jo komme i deres rette orden. Arbejdet med den nye EU-traktat går hurtigere, end man kunne have forventet for et år siden, da det blev sat i gang, og det ser ud til, at man meget hurtigt kommer frem til en regeringskonference om en ny traktat. Så skal der tages stilling til, hvordan forbeholdene passes ind i, hvordan forbeholdene fungerer i forhold til den nye traktat, f.eks. på retsområdet, hvor der kan komme væsentlige ændringer i spillereglerne.

Men så er det altså også vigtigt, at vi ved, hvordan det forholder sig med de danske inte-

resser, forbeholdene, i forhold til den nye traktat. Derved vil vi få et bedre indblik i, hvilke vanskeligheder forbeholdene påfører os danskere. Det er jo ikke Europa, der har problemer med forbeholdene, det er os danskere, der har problemer med forbeholdene.

Derfor skal vælgerne have mulighed for at få kendskab til traktaten først, så de kan se, hvordan forbeholdene vil være i relation til den nye traktat. Den rigtige rækkefølge er derfor nu at se den nye traktat, inden vi tager stilling til forbeholdene i den nye sammenhæng. Derfor er en afstemning om de danske forbehold, herunder forsvarsforbeholdet, ikke aktuelt.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg anerkender selvfølgelig fuldt ud, at udenrigsministeren ikke kan støtte selve intentionen med beslutningsforslagene, men må jo også konstatere, at ministeren var fuldstændig enig i argumenterne.

Det, jeg imidlertid er meget usikker på, er det, ministeren kalder den rigtige rækkefølge. Der skal foregå en regeringskonference, man skal udarbejde forslag til en ny traktat for det stærkt udvidede fællesskab.

Hvordan vil regeringen påvirke de forhandlinger, der skal foregå mellem regeringerne for at udarbejde en ny traktat, når man ikke aner, om Danmark har sine forbehold eller ej? Hvordan vil man påvirke den nye traktat? Vil man blot læne sig tilbage i stolen, lægge armene over kors og regne med, at de andre 23-24 medlemslande forhandler på plads, fordi vi jo ikke kan røre os, fordi vi har disse forbehold?

Mit spørgsmål er: Hvordan vil regeringen påvirke de forhandlinger, der skal føre frem til en ny traktat?

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg vil også takke ministeren for besvarelse og talen her i forbindelse med de to beslutningsforslag.

Jeg vil godt høre, når ministeren er så optaget af, at tingene kommer i den rigtige rækkefølge, om ikke ministeren vil redegøre for sit syn på den principielle forskel, der er mellem de to beslutningsforslag. Det ene beslutningsforslag foreslår nemlig, at vi tager en afstemning om de tre forbehold ganske vist på samme dag, men hver for sig, mens Kristeligt Folkepartis forslag tager udgangspunkt i, at vi netop tager tingene i

den rigtige rækkefølge, så vi, efter at vi har haft euroafstemningen i efteråret 2000, tager en debat om og en folkeafstemning omkring forsvarsforbeholdet i år.

Er Kristeligt Folkepartis forslag i virkeligheden ikke et udtryk for en logisk rækkefølge på baggrund af, at vi i 2000 havde den første afstemning om det danske forbehold, som vi fik med Edinburghafgørelsen i 1993?

Ja, jeg når ikke mere nu.

Kl. 10.50

Formanden:

Ønsker udenrigsministeren at svare nu? Tager det senere. Så går vi over til ordførerrækken.

Charlotte Antonsen (V):

På baggrund af det succesfulde danske formandskab og på baggrund af de meget flotte meningsmålinger i forhold til danskernes ønske om at afskaffe undtagelserne, kan jeg da godt forstå noget af baggrunden, noget af motivet for de to forslag, der kommer her, om, at vi så skal skynde os at afholde en folkeafstemning.

Alligevel vil vi i Venstre afvise de to forslag. I og for sig kan man sige, at det er for sent at tage en folkeafstemning nu om enten en eller de tre danske undtagelser.

EU arbejder jo som bekendt i øjeblikket på højtryk for at skabe en bedre ramme om det fremtidige europæiske samarbejde. Senere i dag bliver første del af et egentlig traktatudkast præsenteret af formanden for EU-konventet, Giscard d'Estaing. Så hvordan skulle vi, i fald vi valgte at holde en folkeafstemning nu, da holde tungen lige i munden?

Hvordan skulle vi her i landet kunne diskutere én undtagelse – forsvarsundtagelsen, som Kristeligt Folkeparti foreslår – eller alle tre undtagelser, samtidig med at resten af Europa er i gang med en langt bredere debat om, hvordan vi skal indrette hele det europæiske samarbejde?

Jeg tror, det vil skabe uoverskuelighed, og det ville være vanskeligt for vælgerne at se præcis, hvad det var, der egentlig skulle tages stilling til ved en folkeafstemning. Så i og for sig er det for sent nu at nå at afholde en afstemning om undtagelserne, fordi den næste traktat allerede er på dagsordenen.

Derudover er det jo en kendt sag, at de emner, de danske undtagelser vedrører, også er emner, som står højt på dagsordenen i konventet. Derfor kan man i dag godt sige, at vi faktisk intet ved om, hvad der kommer til at stå på de po-

litiske områder, som de danske undtagelser omfatter, og det drejer sig jo om forsvars- og sikkerhedspolitik, om det retlige, flygtninge/indvandrerpolitik, kriminalitetsbekæmpelse, økonomisk politik og euroen.

Disse emner er alle emner, der drøftes meget intenst under konventet, og det vil jo sige, at det er meget vanskeligt at gå ud og sige, at vi har et klart grundlag, for det har vi ikke. Vi ville i givet fald ikke vide, hvad det var, vi stemte om. Det ved vi først den dag, traktaten er parat.

Så Venstres syn på folkeafstemninger er, at der er intet, vi hellere vil, end at komme af med de danske undtagelser, tiden er bare ikke inde nu. Vi skal tænke os godt om, og frem for alt skal vi sikre os, at grundlaget – altså den næste traktat – er på plads, så der ikke er unødigt usikkerhed i forbindelse med de kommende afstemninger eller afstemning om forbehold og eventuelt om den nye traktat.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

For 90 pct.s vedkommende var det jo en pragtfuld tale at lytte til, som understreger, at selvfølgelig skal vi ikke kaste Danmark ud i folkeafstemning om de forbehold nu. Det er jo helt logisk, at det vil være en skandale af rang, hvis Folketingets flertal valgte at følge de her forslag, men det kommer jeg tilbage til i min ordførertale.

Det, jeg vil spørge fru Charlotte Antonsen om, er, at når Venstre indtager det fornuftige synspunkt, at vi ikke skal have afstemninger nu, lægger Venstre så dermed op til, at forbeholdene er udtryk for en langsigtet dansk EU-politik, altså med det som resultat, at i den nye forfatnings-traktat, man laver, indarbejder man så forbeholdene og – kan man sige – udfordrer ikke forbeholdene i forbindelse med debatten om eventuel vedtagelse om den nye forfatningstraktat?

Eller er det udtryk for, at man i forbindelse med den nye traktat vil forsøge dér at tage et samlet opgør med forbeholdene og sige, at man i givet fald stemmer ja til både forfatningstraktaten og opgøret med forbeholdene eller nej til det hele?

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Det er mindst talt lidt paradoksalt at høre fru Charlotte Antonsen i dag beklage sig over, at nu er der nogen, der skynder sig utrolig meget, og vi skal tage det roligt osv., osv.

Her har Venstre i årevis tordnet mod de danske forbehold og sagt, at de nærmest skulle væk hurtigst muligt, de var skadelige for Danmark, og hvad ved jeg, men o.k., det må fru Charlotte Antonsen selvfølgelig have lov til at sige, hvis det er det, hun mener.

Kl. 10.55

Men i forhold til Kristeligt Folkepartis forslag mener jeg ikke, at man kan beskyldte Kristeligt Folkeparti for, at vi lige pludselig vil skynde os. Vi har ikke ivret for, at man skulle afskaffe forbeholdene sådan en masse, sådan som Venstre har gjort det. Vi har faktisk med vores forslag sagt, lad os nu – som vi havde det i forbindelse med euroafstemningen i 2000 – få en grundig debat om forsvarsforbeholdet ikke mindst i lyset af den udvikling, der er sket på det område de sidste 10 år, og også i lyset af den beslutning, der blev truffet i december måned, som udenrigsministeren også redegjorde for, som betyder, at EU nu kan låne NATO-aktiver.

Så skulle vi ikke i stedet for tage den derfra og så få en grundig debat om lige præcis det forbehold, som vel nok er det, der trænger sig allermost på?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er jo morsomt at høre de her ordførertaler, hvor ordførerne erklærer sig fuldstændig enige med intentionerne i forslaget, men altså ikke kan støtte. I det her tilfælde var undskyldningen, at nu er det for sent. Det synes jeg virkelig er komisk, når man tænker på, hvordan Venstre har beklaget sig over de forbehold i de 10 år, de har eksisteret.

Så sagde fru Charlotte Antonsen også, at løbet jo nærmest er kørt, for nu har det konvent, der er nedsat, jo nærmest udviklet sig til at være en lille regeringskonference, og vi ved endnu ikke, hvad der kommer til at stå i den nye traktat.

Jeg synes, det er påfaldende, at et parti som Venstre, der har ført så høj en profil på EU-området, som har været med til at bære et meget succesfuldt dansk EU-formandskab igennem, pludselig lukker sig fuldstændig sammen og siger, at vi ved jo ikke, hvad der kommer til at ske; vi ved jo ikke, hvordan den nye traktat kommer til at se ud.

Jamen det er jo meningen, at vi politikere skal bruge vores tid til at påvirke, hvad der kommer til at stå i den traktat. Det virker, som om den totale passivitet har taget magten i partiet Venstre,

efter at man har overstået det EU-formandskab. Jeg synes, det er meget ejendommeligt.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Først til hr. Thulesen Dahl: Ja, forbeholdene var udtryk for en langsigtet dansk EU-politik, dengang vi aftalte dem i december 1992, men man må jo sige, at der er gået lang tid siden december 1992. Det blev så vedtaget ved folkeafstemningen i maj 1993. Så det er jo det, der står i de danske undtagelser, det, hr. Thulesen Dahl beder mig om at bekræfte. Det står der stadig væk, men der er jo altså gået lang tid.

Hvordan vi skal udforme folkeafstemningen, må vi tage stilling til til den tid. Det er sådan set også svar til fru Elisabeth Arnold. Vi mener, at det er for sent at holde flere folkeafstemninger om de danske undtagelser, inden vi har den nye traktat på plads. Men det er jo ikke, fordi der kommer til at gå så lang tid, før vi kender den nye traktat. Alt tyder i øjeblikket på, at vi måske har den på plads allerede til næste jul. Derfor er det altså, havde jeg nær sagt, plus/minus et år, vi taler om.

Det, vi så maner til fornuft omkring, er, at det er vigtigt, det ved vi fra tidligere folkeafstemninger, at befolkningen kender det grundlag, folkeafstemningen foregår på, og det er altså i denne situation også den nye traktat, fordi vi ved, at de emner, undtagelserne vedrører, er på dagsordenen.

Så det er ikke noget med, at Venstre nu er flintrende ligeglade med undtagelserne, de skal afskaffes i næste årtusind. Nej det, vi siger, er, lad os nu få traktatgrundlaget på plads og så på det tidspunkt tage stilling til, hvordan vi vil udforme folkeafstemningerne.

Det er også et svar til hr. Sjørnsen, at der er da intet, vi hellere vil – og det vil vi gerne starte på i dag – end at argumentere for, hvorfor det er en ulempe for Danmark at have forbeholdene. Hr. Sjørnsen har da ret i, at netop forsvarsforbeholdet er brandaktuelt i disse dage, om jeg så må sige. Den diskussion kan vi sagtens starte i dag. Men hvordan folkeafstemningen skal se ud og hvilke temaer, det må vi tage stilling til, når vi har et mere klart grundlag.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Vi har selvfølgelig også i Kristeligt Folkeparti været opmærksomme på, at der er en ny traktat

undervejs, og at den kan komme tidligere, end vi hidtil har regnet med.

Når vi har fremsat vores beslutningsforslag, som alene vedrører forsvarsforbeholdet, er det også, dels fordi vi ønsker at respektere resultatet af folkeafstemningen i 2000 omkring euroforbeholdet – det ønsker vi altså ikke at få omgjort nu – dels fordi vi har den opfattelse, at vi netop for at sikre en bred debat omkring de enkelte forbehold ikke skal ud i det, som Det Radikale Venstre foreslår, nemlig at have en fælles afstemningsdato, ganske vist med mulighed for at sætte tre krydser, men vi tror, at det hele så for alvor bliver forplumret og ikke mindst: så respekterer man ikke afgørelsen i 2000 omkring euroforbeholdet.

Kl. 11.00

Derfor må jeg spørge fru Charlotte Antonsen, om det, som Venstre vil arbejde for, er, at man faktisk får mulighed for på særskilte afstemningsdage at tage stilling til de enkelte forbehold, eller om Venstre som Det Radikale Venstre går efter en samlet afstemningsdag, hvor man tager alle forbeholdene under kraftig behandling.

Jeg må så forestille mig, at Venstre vil advokere for, at de skal afskaffes alle sammen, også euroforbeholdet, som vi stemte om så sent som i 2000.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det er lidt i samme boldgade, og det er også for at følge op på mit spørgsmål fra før.

Det er jo en kendt sag, og det er også det, fru Charlotte Antonsen siger her i dag, at det først er senere, at man vil lægge sig fast på, hvordan man præcis skal forholde sig til en kommende folkeafstemning om den nye forfatningstraktat. Det er sådan set fair nok, men det er jo ikke uinteressant for os at kende fru Charlotte Antonsens holdning til, hvordan en sådan afstemning skal udformes i forhold til forbeholdene, og det er det, der er relevant at få lidt at vide om under dagens behandling af de to beslutningsforslag.

Altså: Er det Venstres og fru Charlotte Antonsens holdning, at det vil være fair og ordentligt, at man laver en afstemning, hvor man stemmer om forfatningstraktaten og tager et opgør med forbeholdene? Eller er det Venstres grundlæggende holdning, at afstemningen må komme, så man først taler om forfatningstraktaten – det må jo være konsekvensen, kunne man umiddelbart synes, af det, fru Charlotte Antonsen siger – og

efterfølgende tager en debat, hvis man mener det, på baggrund af, at det var udtryk for en langsigtet dansk EU-politik i forhold til forbeholdene?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg fik ikke noget svar fra fru Charlotte Antonsen om forholdet til den traktat, der skal forhandles senere på året og muligvis bliver færdig allerede før jul.

Jeg synes, det må bekymre partiet Venstre, at man ikke er så fair over for befolkningen, at man siger, at nu står vi over for en ny traktat, som skal forhandles på regeringsplan, og vi har så mandat fra vores befolkning eller fra vores folkevalgte forsamlinger om, hvordan denne traktat skal se ud, for man har jo ikke nogen afgørelse på, om man stadig væk har disse forbehold. Man kan risikere, at traktaten kommer til at indeholde nogle totalt anderledes opbygninger og anderledes formuleringer, som betyder, at forbeholdene faktisk ændres.

Hvis man giver sin tilslutning til traktaten, så ændrer man samtidig forbeholdene. Det vil blive opfattet som urent trav af befolkningen, og det vil blive opfattet, som om man filer med de forbehold, vi nu har haft i 10 år. Bekymrer det slet ikke partiet Venstre, at den diskussion kan opstå?

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Til hr. Sjursen og til hr. Thulesen-Dahl: Der er mange muligheder for at få en fair og ordentlig folkeafstemning om EU. Det er ikke noget, vi skal tage stilling til i dag. Det er i hvert fald ikke noget, jeg ønsker at tage stilling til i dag. Det er noget, der ligger ude i fremtiden, når vi kender den nye traktat, så befolkningen først og fremmest har et ordentligt grundlag at tage stilling på.

Det er rigtigt, som det bliver nævnt, at der er mulighed for, at man tager forsvaret for sig; der er mulighed for det radikale forslag, hvor man tager alle tre forbehold og laver en spiseseddel; der er mulighed for, som hr. Thulesen Dahl siger, at man skubber det yderligere ud. Det vil vi ikke tage stilling til i dag.

Fru Elisabeth Arnold nævner, og det var jeg faktisk også inde på i min ordførertale, at den nye traktat kan betyde ændringer af de områder, hvor vi har forbeholdene. Nu er det jo ikke første gang. Traktaten er blevet ændret, siden vi fik

forbeholdene i maj 1993 ved folkeafstemningen. Der er allerede sket ændringer på de områder, hvor vi har de danske undtagelser, så fru Elisabeth Arnolds bekymringer må så også gælde fortiden.

Jeg mener, det er noget, vi skal lægge åbent frem for befolkningen, hvis der sker ændringer på de områder. Man er i givet fald klar over, at forbeholdene får en ny betydning, hvis der sker ændringer på de traktatområder, som de tre reelle danske forbehold vedrører.

Som bekendt har alle lande forbehold. De er mindre end de danske, kan man roligt sige, men der har jo endnu ikke under de forhandlinger, der har været om en ny traktat, været ønsket eller krav om, at alle lande skulle opgive deres forbehold. Så lad os nu se. Indtil videre har det ikke skabt nogen problemer, og vi kan selvfølgelig, som vi har gjort ved tidligere traktatændringer, overføre undtagelserne.

Kl. 11.05

Det, der er vigtigt, er, at vi, når traktaten er på plads, tager en diskussion med partierne og ser på, hvad vi nu skal. Skal vi have en folkeafstemning om en ny traktat? Skal vi have en større folkeafstemning? Men den diskussion er meningsløs at tage nu.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Blot to små spørgsmål til fru Charlotte Antonsen.

Det første spørgsmål skyldes, at fru Charlotte Antonsen ligesom blandede spørgsmålet om en eventuel folkeafstemning om forbeholdene sammen med spørgsmålet om den nye traktat. Derfor vil jeg for en god ordens skyld lige bede fru Charlotte Antonsen understrege, at vi selvfølgelig ikke har nogen som helst problemer med at opretholde forbeholdene, uanset hvordan den nye traktat kommer til at se ud. Man kan ikke forestille sig en traktat, der påtvinger Danmark at ændre forbeholdene. Det vil jeg bare lige have bekræftet.

For det andet undrer det mig lidt, at fru Charlotte Antonsen snakker om, at man kan forestille sig en afstemning på én gang, altså ikke samme dag, men at man slår afstemningstemaerne sammen. Kan man forestille sig en afstemning, hvor man skal stemme ja eller nej til at afskaffe ØMU-forbeholdet og forsvarsforbeholdet ved det samme kryds? Og hvad nu, hvis man går ind for at afskaffe ØMU-forbeholdet, men er imod at af-

skaffe forsvarsforbeholdet? Hvordan skal man så stemme til den afstemning?

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Det bliver i det hele taget nok lidt vanskeligt at stille et spørgsmål til fru Charlotte Antonsen i dag, fordi Venstre åbenbart ikke vil tage stilling til de forskellige forslag og de muligheder, der foreligger. Det er i virkeligheden også at fravælge nogle muligheder. Det synes jeg fru Charlotte Antonsen skal gøre sig klart. Ikke at ville tage stilling er også at fravælge nogle muligheder, bl.a. den mulighed, at vi, efter at vi har haft afstemningen om euroforbeholdet i 2000, i år kunne have en grundig debat om forsvarsforbeholdet og tage stilling til det og så måske igen, når vi kom over på den anden side af en ny traktat, hvem ved, tage en debat om forbeholdet vedrørende retlige og indre anliggender.

Det vil efter Kristeligt Folkepartis opfattelse være en seriøs tilgang til hele debatten om forbeholdene, og det vil også være seriøst over for de partier, der måtte ønske at få et eller flere af forbeholdene ophævet, at man gør det på den måde.

Derfor vil jeg bare sige til fru Charlotte Antonsen, at man ikke kan opfatte Venstres melding i dag anderledes, end at man selvfølgelig holder alle muligheder åbne, men nok så meget også, at den mulighed, at man tager en alt eller intet-afstemning efter en ny traktat, vil være det mest sandsynlige, hvor man så klasker det hele sammen, og så får danskerne pistolen for panden.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Fru Charlotte Antonsen har selvfølgelig ret i, at der tidligere ved traktatændringer er ting, som har påvirket vores forbehold, f.eks. er vores forbehold for borgerskabet indskrevet i en traktat ved en senere ændring. Det betyder bare, at den danske politik i virkeligheden har været succesfuld, fordi det danske forbehold nu er blevet hele EU's forbehold. Det er indskrevet som en del af værdisættet og en del af den traktat, der nu gælder.

Men det, der sker nu, er, at den kommende traktat får en helt ny opbygning. Emnerne bliver placeret på en helt anden måde, end de er blevet før. Det vil sige, at i virkeligheden kan den situation, som hr. Søren Søndergaard opremsede for et øjeblik siden, jo indtræde. Det kan betyde, at

den ny traktat, som de danske borgere skal stemme om, i virkeligheden ændrer de danske forbehold, uden at vi har nogen som helst mulighed for at påvirke det, fordi vi simpelt hen har afskrevet os muligheden for at forhandle, fordi vi har sagt, det ikke gør noget, at de andre går videre.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Fru Elisabeth Arnold har selvfølgelig fuldstændig ret. En ny traktat kan ændre de danske forbehold, og så må vi, når vi kender den nye traktat, se på, om det er situationen, og hvad vi i givet fald skal gøre ved det.

Til hr. Søndergaard: Ja, man kan forestille sig mange ting. Vi har fire danske undtagelser, vi har forhåbentlig snart en ny traktat. Det er jo ting, som hver især kan føre til folkeafstemninger, og det kan også samlet føre til folkeafstemninger. Der er mange muligheder, og det, jeg siger i dag, er, at det må vi tage stilling til, når vi kender grundlaget.

Til hr. Sjursen: Det er rigtigt, at jeg fravælger muligheden for, at vi nu siger ja til at holde en folkeafstemning om forsvarsforbeholdet. Det harmonerer sådan set med, at vi også på dette område mener, det er rigtigt, at man kender det nye traktatgrundlag. Vi har lige for et par dage siden set et forslag om, at den europæiske udrykningsstyrke måske også skulle have et eller andet flådesamarbejde. Der sker også noget på det forsvarspolitiske felt, og derfor mener vi også på dette område, at det er for tidligt at holde en folkeafstemning, når vi ikke kender den nye traktat.

Kl. 11.10

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg må indrømme, at jeg bliver en lille smule overrasket over fru Charlotte Antonsens svar. Én ting er det der med det demokratiske i at slå afstemningerne sammen, men o.k., der har Venstre så sine principper eller mangel på samme. Men jeg skrev meget præcis ned, at fru Charlotte Antonsen sagde: En ny traktat kan ændre de danske forbehold. Det forstår jeg ikke. Er det Venstres opfattelse? Er det regeringens opfattelse, at en ny traktat kan ændre de danske forbehold, og hvordan skal det i givet fald ske?

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V): En ny traktat kan ændre den politik, som de danske undtagelser vedrører. Hr. Søndergaard ønsker åbenbart at misforstå det, jeg har sagt. Jeg tror ikke rigtig, det tjener noget formål at gentage det mere.

Jeg har sagt, at selvfølgelig kan det lade sig gøre, at man holder en folkeafstemning alene om den kommende nye traktat, hvis det er det, man vil. Jeg holdt lige før et langt indlæg om, at der ikke er noget, der tyder på, at vi får nogen problemer med at fastholde de danske undtagelser, ligesom de andre lande får lov til at fastholde deres undtagelser. Så jeg synes, hr. Søndergaard ser en konflikt, der ikke eksisterer.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg går ud fra, at vi er enige om, at en ny traktat kun kan vedtages ved enstemmighed. Derfor kunne jeg ikke forestille mig, at regeringen ville acceptere en ny traktat, der på nogen måde ikke accepterede de danske forbehold fuldt og helt, og derfor må jeg bede fru Charlotte Antonsen bekræfte, at man ikke kan forestille sig en ny traktat, som ændrer de danske forbehold. Det kan man ikke forestille sig, for den danske regering ville afvise en sådan traktat, og så ville den ikke blive til noget.

(Kort bemærkning).

Charlotte Antonsen (V):

Det er ikke, fordi jeg tror, jeg kommer videre med hr. Søndergaard, men jeg vil da gerne gentage: Der er ingen, der har ønsket at ændre de danske undtagelser. Vi har heller ikke selv ønsket at ændre de danske undtagelser.

Det, der er en realitet, og som hr. Søndergaard også er nødt til at forholde sig til i den virkelige verden, er jo, at de emner, som de danske forbehold vedrører, er til debat og under ændring i forbindelse med den nye traktat. Det er det, jeg siger. Så der er nogle politiske konsekvenser, uanset om hr. Søndergaard kan lide det eller ej.

Formanden:

Så er det hr. Claus Larsen-Jensen som ordfører.

Claus Larsen-Jensen (S):

Socialdemokraterne er enige i Det Radikale Venstres vedholdende indsats for en mere offensiv dansk europapolitik og for, at vi deltager fuldt ud i EU-samarbejdet. Vi ønsker også, at de tre

danske forbehold omkring forsvaret, euroen, asyl- og retsområdet bliver ophævet hurtigst muligt, fordi vi mener, at det skader Danmarks interesser og rolle i Europa.

Men vi er altså også dybt optaget af, at når de danske EU-forbehold skal afskaffes, er det, når og fordi et bredt flertal i befolkningen er overbevist om, at det er bedst for Danmark at være helt og fuldt medlem af EU. Derfor er vi mere optaget af en diskussion med befolkningen om konsekvenserne af de danske forbehold end af en datologisk af folkeafstemninger.

Når man tænker på, hvordan de nuværende regeringspartier i opposition masede på over for den daværende SR-regering for at få folkeafstemninger, kunne man jo godt fristes til modsat at spille det samme spil. Men vi mener faktisk, at hvis chancen for en folkeafstemning inden en forfatningstraktat har været der, er chancen i dag forpasset i forhold til den tidsplan, der ligger på de her områder.

Kl. 11.15

Derfor vil jeg koncentrere mig lidt mere om det rent indholdsmæssige. De forudsætninger, der er ganske afgørende for de danske forbehold, er i dag fundamentalt ændret. Det er i dag andre ting, der er indholdet af samarbejdet inden for forbeholdsområderne, end da vi fik forbeholdene. Disse områder spiller en stadig stigende rolle i EU-samarbejdet, og det betyder, at Danmark står uden for her.

Forbeholdene har forskellig karakter. På to områder kan vi ikke deltage, nemlig euro- og forsvarsområdet, og på det retlige område går forbeholdet ikke på indholdet, som vi sådan set gerne vil være med i, men på selve formen.

Kigger man på udviklingen og ser på euroområdet, må man spørge sig selv: Hvad er det logiske og fornuftige i, at vi har sagt ja til at deltage i hele samarbejdet, når det gælder om at opfylde alle de økonomiske kriterier, men har frasagt os muligheden for at have indflydelse på det, vi skal leve efter, samtidig med at vi ikke har indført de pågældende pengesedler og mønter? Vi havde sådan set gerne set en folkeafstemning umiddelbart efter den svenske folkeafstemning om euroen, men vi mener faktisk, at det ville kollidere med den tidsplan, der er lagt med hensyn til en ny traktat. Og når de nye lande kommer ind, bliver det endnu mere grotesk, at Danmark ikke deltager.

På forsvarsområdet må man konstatere, at i dag er det noget helt andet end det, man frygtede. Forsvarssamarbejdet er fuldstændig integre-

ret i NATO; det er ikke Vestunionen, der er udviklet som en alternativ forsvarsinstitution i Europa, det drejer sig om fredsbevarende og er fredsskabende opgaver, humanitær indsats, politiindsats osv., og derfor er det sådan set i strid med sund fornuft, at hvis ledelseskasketten for operationer skifter fra NATO og FN over til EU, kan Danmark ikke deltage. Det vil vi gerne sige ganske klart til den danske befolkning, og derfor vil jeg også sige om B 52, Kristeligt Folkepartis forslag, at vi afviser forslaget, som det ligger nu. Men vi vil da ikke sige, at der ikke skal afholdes en folkeafstemning om dette område, hvis det viser sig, at danske interesser tilsidesættes, ved at vi bliver mast ud i eksempelvis Bosnien.

På asyl- og retsområdet udvikles samarbejdet sådan, at danske borgere ikke omfattes, hvis vi ikke får parallelaftaler af den udvidelse af rettighederne, som andre borgere i Europa får. Der vedtages nu fælles regler vedrørende adgang til vore lande og kriterier for behandling af asylansøgninger, og det er da lidt underligt, at vi sådan set gerne vil leve efter reglerne, men ikke ønsker at deltage i fuld skala og have indflydelse.

Vi ved også godt, at når der kommer en ny traktat og man formentlig fjerner den nuværende søjleopdeling, kan det have konsekvenser, ikke mindst på hele det retlige område og asylområdet, som gør, at vores forbehold ikke er i overensstemmelse med reglerne. Det er ikke, fordi man piller ved forbeholdet, men det er simpelt hen på grund af den faktiske udvikling, at det bliver svært at skelne mellem, hvad der var søjle 1, altså fællesskabsmetoden, eller søjle 3, og det bliver man altså nødsaget til at forholde sig aktivt til.

Jeg kan også undre mig lidt, fordi jeg fornemmer, der er et stort flertal for, at Danmark kunne tilpasse sig – f.eks. ved at omformulere forsvarsforbeholdet, så vi stort set tager alt det, der er i forbeholdet, med, og sige til danskerne, at nu har vi nyformuleret det her. Jeg kan også undre mig over, at nogle synes, at vi bare skal lave parallelaftaler på alle områder, for så er alt godt. Så vil vi fungere som et vedhæng, men vi bestemmer altså ikke indholdet af og retningen i udviklingen på områderne, og man må spørge, om det egentlig er særlig hensigtsmæssigt. På nuværende tidspunkt ved vi ikke, hvor langt vi kan komme med parallelaftaler, og jeg vil gerne sige, at hvis vi ikke får parallelaftaler på de centrale områder, vil der komme et massivt pres for, at vi deltager i fuld skala, fordi partierne står bag det.

Med den tidsplan, der foreligger nu, hvor det ser ud til, at vi rent faktisk får udkastet til en forfatningstraktat fra konventet i juni, betyder det, at der formentlig starter en regeringskonference umiddelbart derefter. Arbejdet kan måske oven i købet færdiggøres inden december, og så mener vi faktisk, det er fuldstændig urealistisk at forestille sig én, to eller tre folkeafstemninger om de danske forbehold, inden regeringskonferencen bliver gennemført.

Vi mener i øvrigt også, at hvis danskerne er i tvivl om, hvad det er for en model, vi lander på i det europæiske samarbejde, er det altså meget vanskeligt at sælge reservedelene i form af afskaffelse af forbeholdene, hvis man ikke ved, om det egentlig er den model for den europæiske udvikling, man godt vil have. Vi tror i øvrigt ikke, at hvis regeringen ikke vil kaste sig helhjertet ind i en folkeafstemning, er det allerede på forhånd halsløs gerning at forestille sig at gennemføre en folkeafstemning, der kan have en chance for at ende med et flertal i den danske befolkning.

Kl. 11.20

Netop fordi vi vil koncentrere os om substansen, vil jeg afslutte med at opfordre regeringen til sammen med et bredt flertal i Folketinget – gerne alle partier i Folketinget – at føre en mere offensiv europapolitik, også når det gælder konsekvenserne af de danske forbehold. Jeg vil opfordre til, at vi får et tilsagn om systematisk gennemgang af udviklingen på alle de områder, hvor Danmark har forbehold, ikke mindst i forbindelse med arbejdet med en forfatningstraktat, for at vi kan se, hvilke retlige og øvrige konsekvenser ændringer som eksempelvis afskaffelse af søjleopdelingen i den nuværende traktat egentlig får for os.

For os at se er må hovedopgaven i stedet for en diskussion om, hvorvidt datoen for en afskaffelse af forbeholdene skal være 14 dage eller 1 måned eller 3 måneder tidligere eller senere, være, at vi får en så stor indsigt som muligt i, hvad konsekvenserne, fordele, ulemper osv. egentlig bliver, så vi også i debatten med befolkningen kan få en mere fornuftig diskussion end bare en diskussion om datoer. Derfor må jeg for nuværende afvise begge beslutningsforslag.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Der har været meget signalforvirring fra Socialdemokratiets side i det seneste halve år vedrørende spørgsmålet om forbeholdene og afstem-

ning osv. Nu fik vi så et bud, der lyder på, at Socialdemokratiet lægger sig op ad regeringens holdning: at der ikke kommer folkeafstemninger på denne side af fremlæggelsen af forfatningstraktaten.

Det er jo for så vidt udmærket, men det rejser igen det spørgsmål, som vi ikke kunne få et svar på fra Venstres side, men så kan vi jo spørge Socialdemokratiet, som altså nu indtager den samme position: Hvad betyder det med hensyn til senere afstemninger? Betyder det, at Socialdemokratiet nu lægger sig på en sådan linje, at det kan tænkes, at man får afstemning om en ny forfatningstraktat og forbeholdene den samme dag? Eller betyder det, at man respekterer forbeholdene, så de også består i en ny traktat? Eller at man først tager stilling til den eventuelle nye forfatningstraktat og så på et senere tidspunkt kommer tilbage til spørgsmålet om forbeholdene, hvis det ønskes? Det ville jo være udtryk for ægte respekt for forbeholdene, også set i lyset af, at euroen var til afstemning så sent som i 2000. Der er jo ikke kommet noget nyt frem, selv om hr. Claus Larsen-Jensen gav udtryk for, at der har været en ny udvikling på alle de områder, der er omfattet af forbeholdene.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Den socialdemokratiske ordførertale var jo nærmest et ekko af Venstres og udenrigsministerens taler, for så vidt angår, at man ikke vil tage stilling til, hvornår der skal holdes folkeafstemning om de danske forbehold. Det beklager jeg faktisk meget, og jeg synes, det står i skærende kontrast til den melding, hr. Claus Larsen-Jensen kom med til allersidst i sin ordførertale, nemlig at han opfordrede regeringen til at være med til at føre en offensiv dansk europapolitik.

Jeg synes, det er utrolig defensivt, at efter at man selv bragte spørgsmålet om euroen til folkeafstemning i 2000, er Socialdemokratiet ikke villig til at tage det næste skridt og bringe spørgsmålet om forsvarsforbeholdet til afstemning i år. Det er der intet til hinder for, heller ikke konventets udkast til en ny traktat senere på året eller først til næste år. Der er faktisk kun det til hinder for det, at Socialdemokratiet hånd i hånd med Venstre og De Konservative lurepasser på hele området, og jeg synes, det vidner om alt andet end en offensiv europæisk politik, som hr. Claus Larsen-Jensen ellers proklamerede at man ville arbejde for.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu har kritikken haglet ned over den socialdemokratiske ordfører, men jeg er altså fuld af beundring for Socialdemokratiets kamikazeaktion over for sine egne vælgere i dette spørgsmål; at man i den grad simpelt hen kører den kampagne for ophævelse af forbeholdene – ganske vist ikke ved en folkeafstemning lige nu, men på et senere tidspunkt – når man tænker på, hvad de socialdemokratiske vælgere mener om denne sag. Det kan altså kun aftvinge respekt, det gør det i hvert fald hos Enhedslisten. Vi er ikke sikre på, at resultatet bliver særlig godt, men det aftvinger respekt.

Jeg er kommet herop, fordi jeg forstod på den socialdemokratiske ordfører, at man i virkeligheden helst havde set en afstemning om ØMU'en i forlængelse af den svenske afstemning, og hvad var så begrundelsen for det? Jo, begrundelsen var, at det var jo tåbeligt at have tilsluttet sig alle kriterierne for at være med i ØMU'en, men ikke have den fælles mønt.

Der er to ting at sige til det. For det første var det jo en tåbelig konstruktion, som Socialdemokratiet selv var med til at få gennemtvunget, og for det andet: Hvad er det nye i det i forhold til den afstemning, vi havde for kort tid siden? Har Socialdemokratiet ingen nye argumenter for, hvorfor der skal være en afstemning om ØMU'en?

Kl. 11.25

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Kristian Thulesen Dahl, at jeg mener ikke, der er nogen signalforvirring. Det, vi siger, er, at vi sådan set godt ville have haft folkeafstemninger, inden en ny traktat blev præsenteret for befolkningen, men at chancen er tidsmæssigt forpasset. Det er vi enige i.

Med hensyn til de scenarier, der kan være for folkeafstemninger – om det bliver den radikale smørrebrødsseddel samtidig med en forfatningstraktat, om det bliver en big bang-afstemning, eller om det bliver folkeafstemninger efterfølgende, når en forfatningstraktat er vedtaget – har vi ikke taget nogen som helst stilling. Det kommer an på, hvordan og hvorledes tingene udvikler sig, og det vil vi have lejlighed til at vurdere. Det er det afgørende.

Derfor vil jeg sige til hr. Jann Sjursen, at det er også grunden til, at jeg ikke mener, det er rigtigt,

når hr. Jann Sjursen påstår, at det ikke er offensivt, og at det er lurepasseri. Sagen er jo, at hvis befolkningen i Danmark skal sige ja til afskaffelse af forbeholdene, skal befolkningen jo kunne se fuldstændig klart og tydeligt, at det, at vi ikke deltager på disse områder, er skadeligt for os. Men det forudsætter, at vi udadtil har de nødvendige argumenter på plads.

Hvis vi skærer ind til benet af de tre forbehold og starter med euroen: Det nye er, at ingen af de 10 lande, der kommer ind, har taget forbehold, men gerne vil deltage. Svenskerne vil formentlig få en afgørelse ved deres afstemning. Om det bliver ja eller nej, kan vi selvfølgelig ikke vide, men flere og flere lande samles om at deltage i euroen, og derfor er det underligt, at vi ikke vil deltage, når vi følger reglerne.

Når det gælder forsvaret, er situationen den, at vi formentlig glider ud på grund af Makedonien, hvor EU skal overtage ansvaret. Men jeg er ikke overbevist om, at befolkningen synes, det er tilstrækkelig begrundelse for en folkeafstemning.

På det retlige område og asylområdet er der et hav af forslag. Vi har stillet få forslag, og vi har fået tilsagn om parallelaftaler på fire områder, hvor vi har bedt om seks områder.

Der sker altså nogle ting, så derfor kan jeg godt sige, at vi bliver altså også nødsaget til at oplyse befolkningen om dem sammen med de negative konsekvenser af, at vi ikke deltager.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

I modsætning til nogle af de andre ordførere vil jeg ikke kritisere den socialdemokratiske ordfører. Jeg synes, det var en meget velgennearbejdet og meget analytisk klog tale.

Hr. Claus Larsen-Jensen er jo i virkeligheden fuldstændig enig med Det Radikale Venstre i, hvilke konsekvenser det har på de enkelte områder, at vi har disse forbehold, og hvor stor risikoen er for, at især forbeholdet på de retlige og indre områder bliver totalt ændret med den nye traktat. Man kan ikke sige ja til en ny traktat, uden at det påvirker vore forbehold, og derfor er mit spørgsmål til hr. Claus Larsen-Jensen: Hvad vil Socialdemokratiet anbefale regeringen, at vi gør i forbindelse med forbeholdet på de retlige og indre anliggender, hvis det viser sig – hvad alt tyder på – at den nye traktat vil komme til at påvirke dette forbehold kraftigt?

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg må indrømme, at jeg synes ikke, befolkningen kan være tjent med den socialdemokratiske ekkopolitik – forstået på den måde, at man melder pas med hensyn til, hvad man forestiller sig for fremtiden, lige så vel som Venstre har gjort det her i debatten. Jeg synes, det må være rimeligt, at befolkningen ved, hvilken strategi også Socialdemokratiet har for folkeafstemninger om forbeholdene og folkeafstemninger om en ny traktat, men vi ved overhovedet ikke, hvor vi har Socialdemokratiet i den sag.

Tilmed har hr. Claus Larsen-Jensen her i dag faktisk kastet sig ud i en debat til fordel for, at vi allerede i efteråret skal have en afstemning om euroen endnu en gang, selv om vi så sent som i efteråret 2000 havde en tilsvarende. Argumentet er: Ja, nu er EU altså blevet udvidet, og så er det rimeligt nok. Så er der et nyt grundlag, og så må vi tage stilling én gang til.

Jeg synes ikke, det vidner om, at Socialdemokratiet i denne sammenhæng levner befolkningen mulighed for en både åben og demokratisk debat om de enkelte forbehold. Jeg synes, det vidner om, at Socialdemokratiet lige så vel som regeringspartierne lurepasser og sigter mod en alt eller intet-afstemning, når et nyt traktatgrundlag foreligger, og det beklager jeg meget.

Kl. 11.30

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg forstår, at den socialdemokratiske begrundelse for, hvorfor vi skal have en ny folkeafstemning om ØMU'en, selv om vi havde en for kort tid siden, er, at Estland, Letland og nogle andre østeuropæiske lande har tilsluttet sig ØMU'en. Hr. Claus Larsen-Jensen kunne også have nævnt Montenegro; det har også vist også indført ØMU'en, så det kunne også være brugt som argument.

Hvorfor er det dog et argument for Danmarks forhold til euroen? Det forstår jeg ikke, og den socialdemokratiske ordfører forklarede det ikke. Op til folkeafstemningen var det centrale argument, at vi skulle være med i euroen for at få indflydelse, men så burde det jo være lige omvendt, at jo flere lande, der gik med i euroen, jo mindre indflydelse vil Danmark selvfølgelig få ved at være med. Det vil sige, at det argument bliver i virkeligheden svækket.

Hvad er dog begrundelsen for, at de nye landes indtræden har ændret Danmarks forhold til euroen?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

For at jeg nu ikke skal undlade at svare på hr. Søren Søndergaards spørgsmål, vil jeg starte med det: Det må da gøre indtryk – ud over alle de andre argumenter, der er for, at det ville være fornøftigt at deltage, når man lever efter reglerne – at resten af Europa stort set har retning ind i ØMU'en og euroen og ikke ser det som en grundlæggende undergravning af deres suverænitet og selvstændighed, men betragter det som det, det er, nemlig et praktisk betalingsmiddel. Så der er da grund til at spørge, hvorfor Danmark skal føle sig som en truet dyreart, hvis vi skal deltage i det her samarbejde. Det var svaret til hr. Søren Søndergaard.

Så vil jeg sige til fru Elisabeth Arnold til spørgsmålet om, hvad vi vil anbefale regeringen på det her område: Det kan jeg ikke give et klart svar på nu, fordi det afhænger selvfølgelig konkret af, hvilken udformning dette får i det endelige forfatningstraktatudkast, og det er også derfor, jeg appellerer til regeringen og til Folketingspartier om, at vi i fællesskab følger det her meget, meget nøje for at finde ud af, hvor grænsefladerne egentlig er, for hvis man fjerner adskillelsen mellem søjlerne, ja, så betyder det, at det altså bliver meget, meget vanskeligt at finde ud af, hvor det egentlig er, det danske forbehold gælder og ikke gælder.

Når så samtidig et flertal, oven i købet med nogle af de partier, der er kritiske eller måske endda modstandere af EU, synes, at vi skal tilslutte os ved parallelaftaler, så må jeg jo stille det spørgsmål: Hvordan forklarer vi resten af Europa, at vi ikke deltager i det her?

Vi må da også hellere ærligt gå ud og sige til den danske befolkning: Prøv nu at høre engang, det får de og de og de og de konsekvenser for danskernes hverdag, danskernes retsstilling på de og de områder, hvis vi ikke deltager.

Så vil jeg sige til hr. Jann Sjursen om det der med, at vi fører ekkopolitik i forhold til regeringspartierne. Det mener jeg er noget vrøvl. Altså sagen er, at vi ønsker ikke bare en rigid diskussion om datoer og om form, men vi vil have en grundlæggende diskussion om indholdet. Vores strategi består altså i, at vi vil have en diskussion om indhold og konsekvenser af det her i alle dets sammenhænge, og i øvrigt vil vi

gerne have befolkningen med, hvis vi skal afskaffe forbeholdene.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne takke hr. Claus Larsen-Jensen for et meget ærligt svar om specielt forbeholdet på de retlige indre anliggender, fordi det er helt oplagt, at de traktatforhandlinger, der går i gang, med stor sandsynlighed kan ændre dette forbehold, så det i virkeligheden udvides. Det vil sige, at hvis man fra dansk side tiltræder denne her nye traktat, så vil man have et udvidet forbehold, fordi der ikke længere vil findes noget samarbejde på mellemstatslig basis, som er det, vores forbehold handler om.

Derfor er det jo rigtigt, at man skal diskutere med befolkningen, hvad det her handler om. Men er hr. Claus Larsen-Jensen ikke enig med mig i, at det vil blive opfattet som ærligt, hvis man går ud på forhånd og siger, at det her må vi have afskaffet, for ellers vil vi udvide det forbehold, vi har, når vi skal have den store afstemning om traktaten? Hvis man stemmer om traktaten, må man være klar over, at så udvider man altså det forbehold, vi i forvejen har på de retlige indre anliggender.

Til sidst vil jeg spørge hr. Claus Larsen-Jensen: Vi har bedt om parallelaftaler på seks områder, vi har fået tilsagn om at få det på fire. Hvor mange har Danmark fået?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg er ikke helt sikker på, at jeg forstod det sidste spørgsmål. Vi har, så vidt jeg husker, vel formentlig et sted over 30 områder, som man har forhandlet på inden for hele det retlige forbeholds område.

Kl. 11.35

Vi har vel bedt om parallelaftaler på seks, så vidt jeg erindrer. Vi har fået fire områder, hvor vi kunne få parallelaftaler. Det vil sige, at i takt med, at antallet af aftaleområder i EU vokser, vil vi jo anmode om flere og flere parallelaftaler, og der tror jeg, at risikoen er, at der vil vi komme til at stå med et hav af områder, hvor vi sådan set gerne ville deltage, og komme i en situation, hvor vi faktisk ikke kan få en parallelaftale. Derfor bliver vi da nødsaget til at gå ud og sige til befolkningen i de tilfælde, at konsekvensen er altså sådan og sådan og sådan på de og de områder.

Så til det der med at vi udvider forbeholdet, hvis forfatningstraktaten skrues sammen på en bestemt måde. Det er rigtigt nok, men det er jo ikke til at sige noget som helst konkret om, før vi har de konkrete traktattilsagn og kan lave en vurdering af det. Derfor kan man også sige, at det havde jo selvfølgelig været lettere, hvis ikke Danmark havde et forbehold; men Danmark har et forbehold, og forbeholdene kan altså kun afskaffes ved folkeafstemninger.

Hvis man kaster os ud i folkeafstemninger på et tidspunkt, hvor der er usikkerhed om, hvor vi lander henne, ja, så er man måske mere kommet fra asken til ilden, for tænk lige, hvis vi fik et nej på nogle områder, så var det endnu værre.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Den ene del af vores forbehold handler om, hvilke områder vi skal have særlige procedurer på.

Den anden del af vores forbehold handler netop om det, traktatforhandlingerne kommer til at munde ud i, nemlig at vi ikke vil forhindre de andre lande i at gå videre. Det vil sige, at Danmark har afskrevet sig muligheden for at påvirke en hvilken som helst ændring på disse områder, fordi vi har sagt, vi ikke vil forhindre de andre lande i at gå videre.

Er det ikke også meningen, at det skal siges klart til befolkningen, at vi ved vores forbehold har fraskrevet os påvirkning af udviklingen på disse områder?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Svaret er jo, det har vi. Men endnu værre er det jo i realiteten, at selv om vi forestiller os parallelaftaler, betyder det i virkeligheden, at vi bare hæfter os på krogen, og de andre stadig væk bestemmer, hvor de vil hen forretningsmæssigt, indholdsmæssigt, men at vi i virkeligheden så i hvert enkelt tilfælde, hvor de andre skal lave ændringer, kan afgøre med os selv, om vi vil hoppe af krogen og ikke være med i noget af det overhovedet, eller om vi skal tilslutte os.

I virkeligheden synes jeg, at det er meget mere ærligt over for befolkningen at sige, at konsekvensen af parallelaftalerne er, at det i praksis stort set er lige så bindende, som hvis man deltog i fuld skala. Forskellen er, at man så ikke havde indflydelse på forholdene. Det er ikke særlig hensigtsmæssigt.

Formanden:

Hr. Kristian Thulesen Dahl som ordfører.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Det kunne jo være fristende at støtte de her to beslutningsforslag, få nogle hurtige folkeafstemninger om de her såkaldte forbehold og så jo selvfølgelig få et nej, som befolkningen ganske givet ville udtrykke. Den analyse, som flere partier, der ønsker forbeholdene afskaffet, jo har foretaget, tror jeg er ganske rigtig, nemlig at man tør ikke sætte forbeholdene til afstemning nu, fordi man er bange for, at befolkningen stemmer efter overbevisning, altså stemmer nej til ophævelse af forbeholdene. Derfor skal man ikke have folkeafstemning.

Det er jo egentlig en lidt absurd tankegang, at her fører vi en diskussion om, hvorvidt vi skal have folkeafstemning, hvor en række partiers ordførere går op og siger, at de forbehold skal væk, men ikke lige nu, og vi ved alle sammen, at den eneste grund til, at de siger, at det ikke skal være lige nu, er, at sendte man dem til folkeafstemning, så ville befolkningen stemme nej.

Altså hvis det virkelig var udtryk for, at Folketinget her respekterede befolkningens holdning på det område, så var det ikke alene et spørgsmål om, hvornår man ud fra nogle taktiske overvejelser tog en folkeafstemning, men et udtryk for, at man så rent faktisk sagde, at Folketinget må jo her indrette sin politik efter det, befolkningens flertal ønsker, ikke bare på kort sigt, men selvfølgelig også på længere sigt.

Så alt det her er jo bare et spørgsmål om rent taktisk positionering mellem nogle EU-tilhængerpartier og ikke et spørgsmål om, hvorvidt forbeholdene skal afskaffes eller ej, men bare et spørgsmål om, hvornår man kan tvinge det ned i halsen på folk og få dem til at stemme, som man ønsker det.

Der er regeringens analyse ligesom nu altså også Socialdemokratiets, at det kan man ikke få befolkningen til på den her side af en ny forfatningstraktat. Det vil være alt for nemt for os andre at forklare, at der er noget på vej lige rundt om hjørnet, lad os dog vente og se på det, så stem nej, vær sikker i sagen, stem nej nu. Det ved partierne, og derfor får vi ikke nogen folkeafstemning.

Vi har så valgt den indgang til det, at vi siger, at det er ganske udmærket, for så har vi da opnået dansk selvbestemmelsesret i den tid længe, der så går, og forhåbentlig også på lang sigt vil befolkningen ikke afskaffe forbeholdene.

Kl. 11.40

Risikoen er selvfølgelig, at taktikken går ud på, at man så vil tage den her, som hr. Claus Larsen-Jensen betegnede som big bang-afstemning, altså hvor man vil forsøge at tvinge befolkningen til at stemme ja til både en forfatningstraktat og et opgør med forbeholdene ud fra et skræmmebillede af, at ellers er Danmark ladt i stikken og helt for sig selv og alene i hele verden og alle de der ting, som man vil forsøge at bilde befolkningen ind.

Jeg bruger også selv ordet forbehold, som beslutningsforslagene jo også fortæller om, men i virkeligheden er det jo helt absurd at tale om forbehold, national selvbestemmelsesret. Så har vi valgt at have en række forbehold fra national suverænitet, nemlig ved, at vi på nogle områder har valgt at lade andre organer, herunder EU, bestemme på nogle områder.

Forbeholdene består altså i, at vi har givet EU magt over nogle ting, vi har givet EU ret til at bestemme over nogle ting, der ellers i udgangspunktet er nationalt suverænitetsområde. Så forbeholdene er faktisk de områder, hvor vi har givet EU kompetencen. Forbeholdene er jo i virkeligheden ikke der, hvor vi har valgt at fastholde dansk suverænitet.

Sådan må det jo være, hvis man tager grundloven alvorligt, som taler om, at Danmark er en nationalstat, Danmark er suveræn, og så har vi altså valgt efter § 20 i grundloven på nogle bestemte afgrænsede områder at give suveræniteten videre til et overnationalt organ, nemlig EU. Så må forbeholdene jo være det, vi har givet fra os, og udgangspunktet selvfølgelig være den nationale suverænitet.

Derfor er det jo i virkeligheden, også når jeg selv gør det, absurd at sige, at vi har EU-forbehold, for det handler jo om, at vi, hvis vi stemmer ja til de her beslutningsforslag, og befolkningen også gør det efterfølgende, opgiver national suverænitet på nogle områder. Euroen – for at tage det i rækkefølge – er jo oplagt i den forbindelse.

Vi har haft en folkeafstemning så sent som i september 2000. Det må i øvrigt anerkendes, at her jo også er en stor forskel på de to beslutningsforslag, hvor det må være utrolig mærkeligt for befolkningen at opleve, at der er partier herinde, der nu vil argumentere for, at man så kort tid efter, at man har haft en folkeafstemning om euroen, skal bede befolkningen tage stilling

en gang til, uden der er skyggen af nyt omkring euroen.

Det Radikale Venstre skriver i sit beslutningsforslag endda: Euroen er der nu.

Jamen altså det nye er, at der er mønter og sedler på gaden. Jamen var det ikke lige præcis det, der var hele ideen i at stemme om at opgive kronen? Var det ikke, at kroner og øre skulle fjernes til fordel for euroen? Hvad var meningen ellers med folkeafstemningen, hvis ikke det var det, det handlede om? Så nu at sige, at det er nyt, at der er mønter og sedler! Jamen det var hele ideen i det.

Hvordan vil man argumentere for, at der er noget som helst nyt i forhold til euroen? Det er en håbløs opgave, og det kan vi så også se i beslutningsforslagets bemærkninger. Hr. Claus Larsen-Jensen var i øvrigt også, da han skulle prøve at argumentere for noget nyt på det område, ude i samme morads. Det kan man selvfølgelig ikke.

Derfor er det jo selvfølgelig utrolig tankevækkende, at der er nogle, der vil have folkeafstemning så hurtigt efter og dermed respekterer befolkningens svar på sidste folkeafstemning så lidt, som tilfældet er. Det tager vi til efterretning.

Med hensyn til forsvarsområdet er der jo flere ting i det. Der er jo de fredsskabende aktioner, som er til diskussion. Hvor skal de ligge? Er det NATO-aktioner? Er det EU-aktioner? Hvornår kan Danmark være med? Hvornår kan Danmark ikke være med?

Men der er jo også hele den grundlæggende diskussion om opbygningen af en forsvarsdimension i EU, hvor jeg da synes, at de seneste ugers diskussion om Irak er helt afgørende at tage med i betragtning, for det har været utrolig dejligt at opleve, at der har været lande, også EU-lande, der har valgt at gå ud med en erklæring i et læserbrev, som i den grad undsiger Tyskland og Frankrig, men hvor det jo også er åbenbart, at jo mere vi koordinerer vores forsvarspolitik gennem EU-samarbejdet, jo mere vil det jo være Tyskland og Frankrig, der lægger linjen. Har vi lyst til det som en dansk nation, der jo i den her sag om Irak og sammenholdet med USA gudskelov ønsker at udtrykke en anden opfattelse af tingene, end Tyskland/Frankrig har givet udtryk for?

Så er der det med de retlige og indre anliggender, hvor man forsøger at sige, at det jo er et helt nyt grundlag. Det er slet ikke det, man nu tager stilling til, som man skulle tage stilling til dengang.

For os er det afgørende, at der inden for det retlige område diskuteres flygtningepolitik, som jo kan svække den danske flygtningepolitik. Alt så det er jo ikke for ingenting, at man pludselig som reaktion på, at vi lavede stramninger efter folketingsvalget i november 2001, begyndte at sige fra en række EU-tilhængerpartier, at nu må EU tage sig af flygtningepolitikken. Nu er det helt absurd, at Danmark kan foretage sådan nogle stramninger selv.

Vi fik i øvrigt også at vide før folketingsvalget, at det kunne slet ikke lade sig gøre at lave en selvstændig national politik på det område. Det har jo vist sig.

Nu gælder det selvfølgelig om at holde fast i dansk selvbestemmelsesret på et område, som vælgerne jo udtrykte som et vitalt område i forbindelse med folketingsvalget og opbakningen til de stramninger, der er fundet sted siden hen.

Kl. 11.45

Og det, at der er endnu mere, der bliver overstatsligt i det samarbejde, er jo ikke et argument for, at vi så skal afskaffe det, der siger, at vi er med på mellemstatsligt grundlag. Det er jo tværtimod et argument for det stik modsatte, at jo mere der bliver overstatsligt, jo mere har vi brug for et værn imod at være omfattet af de regler, de andre laver på baggrund af et flertal, og det vil sige på baggrund af, at landene kan stemmes ned.

På denne baggrund og altså med respekt for, at der er meget stor forskel på de to beslutningsforslag, hvor Kristeligt Folkeparti jo fundamentalt anerkender den afgørelse, der er truffet så sent som i september 2000, og derfor ønsker en anden tilgang til det og har respekt for det, afviser vi begge beslutningsforslag, fordi vi selvfølgelig ikke mener, at nogen af forbeholdene – absurd, som det er, men det kaldes de – skal til folkeafstemning. Vi ønsker dem ikke ophævet. Vi ønsker ikke at ændre stilling.

Vi må så se på forfatningstraktaten. Den kommer givet til folkeafstemning. Så kommer der en kampagne om det. Efter vores opfattelse må forbeholdene, hvis man respekterer dem, så komme til diskussion på et efterfølgende tidspunkt, hvis der er stemning for det, efter at forfatningstraktaten har været til diskussion og eventuelt til folkeafstemning.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Hr. Kristian Thulesen Dahl vil gerne befinde sig på det generelle plan, for det er deroppe, man

bare kan sige nej til det hele; man forholder sig overhovedet ikke til de konkrete områder.

Punkt 1: Er hr. Kristian Thulesen Dahl ikke enig i, at hvis de forudsætninger for noget, man har sagt henholdsvis nej eller ja til, pludselig er fundamentalt ændret, så er der altså en seriøs begrundelse for, at man i forhold til sit eget lands befolkning politisk tager bestik af det?

Punkt 2: Mener hr. Kristian Thulesen Dahl, at det er særlig hensigtsmæssigt, at danske soldater, som er i Bosnien, skal trækkes tilbage, fordi NATO og FN beder EU om at påtage sig opgaven?

Mener hr. Kristian Thulesen Dahl, at der er ufornuft i, at vi faktisk laver fælles aftaler i Europa for at hindre menneskesmugling, undergravning og zappen rundt for asylansøgere?

Mener hr. Kristian Thulesen Dahl ikke, det er hensigtsmæssigt, at sådan noget som regler om samværsret, forældremyndighed osv., som gælder grænseoverskridende, også gælder for danske statsborgere?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Nu er hr. Kristian Thulesen Dahl og jeg så fundamentalt uenige om indholdet i de forbehold eller nytten af at få dem ophævet, så jeg vil slet ikke gå ind i substansdiskussionen. Men jeg vil blot sige til hr. Kristian Thulesen Dahl om det med at have folkeafstemninger om det samme emne med få års mellemrum: Jeg stemte i min pure ungdom for 18 års valgret ved to folkeafstemninger med ikke ret mange års mellemrum. Jeg stemte ja begge gange. Første gang blev det et nej i befolkningen, anden gang blev det et ja.

Det eneste, der ændrede sig i mellemtiden, var, at tiden modnede dette spørgsmål, sådan at den danske befolkning efter nogle år syntes, at jamen det var måske meget fornuftigt, at unge mennesker på 18 år fik valgret. Der var intet udemokratisk i det, og der er intet udemokratisk i at sætte den samme ting til folkeafstemning med nogle års mellemrum. Det er der intet som helst udemokratisk i. Det er forsøgt flere gange før, og det er der ikke nogen, der har beklaget sig over.

(Kort bemærkning).

Lars Barfoed (KF):

Jeg synes altid, det er spændende og forfriskende, når der er nogle, som forsøger sig med et nyt og originalt standpunkt i debatten. Der synes jeg virkelig hr. Kristian Thulesen Dahl bidrog med

for lidt siden, da han gjorde sig til talsmand for det højst ejendommelige synspunkt, at der ikke er sket noget nyt omkring euroen, siden vi stemte om den sidst.

Må jeg godt spørge: Er det forbigået hr. Thulesen Dahls opmærksomhed, at euroen faktisk er gennemført med succes i stort set resten af Den Europæiske Union? Og var det ikke sådan, at modstanderne af euroen i sin tid sagde til befolkningen: Stem roligt nej, så kan vi se, hvordan det går med at indføre den i de andre lande, og så kan vi jo tage stilling til det igen.

Nu er den indført i de andre lande med stor succes endda. Det er da virkelig noget nyt.

Er det ikke også noget nyt, at der nu er 10 øst- og centraleuropæiske lande, som har lavet en aftale med Den Europæiske Union om, at de indtræder fra 2004, hvis deres befolkninger ellers stemmer ja? Og de gør det helt uden forbehold. Det vil sige, at den fælles valuta også gælder i de lande. Man må da sige, at det isolerer Danmark yderligere i en europæisk sammenhæng.

Kl. 11.50

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg forsøgte faktisk at udfordre hr. Claus Larsen-Jensen tidligere i forhold til de ændrede forudsætninger for euroen. Som jeg ser det, er Socialdemokratiets kamp for at få forbeholdene afskaffet jo netop ikke et spørgsmål, der alene baserer sig på, at man mener, der er nogle forudsætninger, der er ændret, men at man mener, der er behov for et fundamentalt opgør med forbeholdene. Ellers kan jeg overhovedet ikke finde logik i, at man foreslår euroforbeholdet afskaffet så kort tid efter, at vi har haft en folkeafstemning om euroen. Jeg skal komme tilbage til det også i forhold til hr. Lars Barfoed.

Så i forhold til det der med om danske soldater må trækkes ud af et brændpunkt: Der er så mange steder, hvor danske soldater kan gøre nytte, hvis Folketingets flertal i den givne situation ønsker at indsætte danske soldater.

Der er minerydningsopgaver, der kan finde sted i en meget stor del af verden desværre, hvor der er meget store problemer. Det er jo slet ikke et problem at få, havde jeg nær sagt, brugt de danske ressourcer på at hjælpe rundt omkring, hvis det er det, der er udgangspunktet.

Så det, at det er et utrolig stort problem, hvis der måtte være et enkelt sted, hvor vi på grund af vores ønske om ikke at tage del i en udvikling af en forsvarsdimension inden for EU ikke er

med under en EU-ledet aktion, ser jeg ikke som noget som helst problem.

Der er masser af gøre for Danmark, hvis det danske Folketing ønsker det, og hvis der er et flertal her, der ønsker at involvere Danmark.

I forhold til udlændingeområdet vil jeg sige stik modsat, at det er meget vigtigt, vi fastholder vores forbehold. Her kan det godt være, at der var nogle, der havde et andet udgangspunkt for forbeholdet, da det blev lavet i starten af 1990'erne, og at vi argumenterer for fastholdelsen af forbeholdet for at sikre dansk selvbestemmelse ud fra nogle andre kriterier end dem, SF argumenterede ud fra i sin tid. Det er for så vidt ligegyldigt.

Forbeholdet er der og er godt for Danmark, fordi det sikrer en selvbestemmelsesret på nogle områder, der er meget vitale for Danmark, nemlig udlændingepolitikken. Vi har mulighed for at føre den strammingsgrad her i landet, som vi ønsker, uagtet hvad svenskerne og andre måtte mene.

Så til fru Elisabeth Arnold: Hvis det var sådan, at man holdt nye folkeafstemninger med jævne mellemrum, fordi man kunne gå fra ja til nej eller fra nej til ja, så var det jo et andet udgangspunkt, vi havde. Men de EU-folkeafstemninger, vi har udviklet i Danmark, går jo alene ud på, hvornår man kan få et nej udskiftet med et ja.

Så hvis det her var et rent demokratispørgsmål, hvor man sagde, at tiden modnes, nu tager man en ny omgang, så kunne man jo lige så godt sende ting til folkeafstemning, som man én gang havde fået et ja til, for det kunne være, at et befolkningsflertal nu havde fortrudt og gerne ville stemme nej.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Lige til det sidste vil jeg da trods alt tillade mig at tilføje, at mig bekendt har der i hvert fald været mulighed for at sætte kryds ved nej, hver gang der har været folkeafstemning om EU-spørgsmål herhjemme. Det har jeg da også selv benyttet mig af, og jeg har i øvrigt også benyttet mig af ja-muligheden, vil jeg sige.

Men det, der bringer mig herop, er, at jeg er glad for, at hr. Thulesen Dahl har noteret sig den principielle forskel, der er mellem Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag, da vi jo fra Kristeligt Folkepartis side tager udgangspunkt i respekt for euroafstemningens resultat i 2000.

Men så vil jeg godt sige i forhold til forsvarsforbeholdet og den mere substantielle del af debatten, som det vel også må være tilladt at tage fat på her, at jeg synes, at hr. Thulesen Dahl simpelt hen argumenterer for EU-forsvarsdimensionen, som den stod i 1992.

Vi erkender jo blankt i vores beslutningsforslag, og det gør jeg også selv, at de betænkkeligheder, jeg havde i 1992, og som førte til, at jeg stemte nej til Maastrichttraktaten bl.a. på grund af forsvarsdimensionen, bare ikke holder vand i dag.

EU's forsvarsdimension er i dag dybt forankret i NATO, endda således at det nu er besluttet, at EU kan låne NATO-aktiver. Vil hr. Thulesen Dahl dog ikke medgive, at det er tilfældet, og at EU's forsvar ikke bare er noget, der blafrer et eller andet sted derude for sig selv?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg kan ikke dy mig i forhold til det med forsvarret. Hr. Kristian Thulesen Dahl sagde, at der er masser af steder, man kan sætte danske soldater ind.

Synes hr. Kristian Thulesen Dahl ikke, at det er temmelig ulogisk, at samtidig med at alle andre europæiske lande i NATO, de neutrale lande, russerne osv. kan gå ind og gøre en indsats for at bidrage til fred og stabilitet i vores europæiske nærområde, hvor det er så afgørende for os selv, dér er Danmark, fordi hatten skiftes ud fra FN og/eller NATO til EU, ikke i stand til at yde et bidrag?

Jeg har svært ved at forstå, hvis danske vælgere skulle synes, at det er sjovere at ligge og rode rundt militært set langt væk fra Europa, og man altså ikke må gøre en indsats på det kontinent, hvor man er så afhængig af, at der er fred og stabilitet.

Kl. 11.55

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det sker sjældent, men hr. Kristian Thulesen Dahl roder sig altså ud i noget vås, når han siger, at det kun er, når man vil skifte et nej til et ja, at man afholder folkeafstemninger.

Min beskrivelse om 18-års-valgret var selvfølgelig sådan et eksempel, men Folketingets regler åbner jo fuldstændig op for, at man også kan gøre det modsatte. Man kan sandelig godt sætte Danmarks medlemskab af EU til folkeafstemning igen, hvis man vil, hvis der er flertal for det

her i Folketinget. Hvis man kan få et forslag igennem, så kan det også sendes til folkeafstemning. Folketingets regler er jo sådan, at det sagtens kan lade sig gøre. Så det er da ikke nogen begrundelse for pludselig at sige, at det her er anderledes end alt muligt andet. Selvfølgelig kan sådan noget også lade sig gøre. Det er Folketingets regler fuldstændig gearet til.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Til både hr. Jann Sjursen og fru Elisabeth Arnold: Sagen er jo, at EU-tilhængerpartier, som ønsker forbehold afskaffet, og som ønsker Danmark mere og mere integreret i Unionen, sidder og spekulerer i, hvornår man kan få befolkningens flertal til at stemme ja, for så tager man en folkeafstemning. Hvis først man har fået befolkningen til at stemme ja, spørger man da aldrig befolkningen om det igen. Det er da ikke udgangspunktet for de partier, det er da noget rent vrøvl, for det er det ikke.

Så kan man selvfølgelig godt sige, at reglerne selvfølgelig gør, at hvis der kunne skaffes et flertal herinde, så kunne man gøre det, men det er jo ikke det, de partier vil. Vi får jo ikke folkeafstemninger, når først befolkningen har stemt ja, og derfor er det jo så afgørende, at hvis man stemmer om det samme igen og igen og igen og igen, giver man da befolkningen det klare budskab, som det så også er, at vi kommer til jer og beder jer stemme, lige indtil I har stemt ja.

Det er jo derfor, der er flere og flere i befolkningen, der siger, at når der er EU-folkeafstemninger, handler det om, at man har to valgmuligheder: Enten kan man stemme ja, eller man kan stemme ja.

Det kan godt være, at man ikke stemmer ja nu, men så får man det bare påtvunget senere og bliver bedt om at tage stilling en gang til, indtil politikerne har fået det ja igennem, de vil have. Det er jo det klima, som bliver etableret omkring de her EU-folkeafstemninger, men jeg troede, at det var sådan en almindelig anerkendelse af, at det var uholdbart. Men der kan jeg så forstå på fru Elisabeth Arnold, at hun stædigt holder fast, og det skal hun da have lov til.

Så til hr. Jann Sjursen og hr. Claus Larsen-Jensen om forsvarsforbeholdet specifikt: Jeg har sagt det, som det er, nemlig at vi i Dansk Folkeparti ikke mener, at det er noget stort tab for Danmark, at der måtte være en aktion i givet fald under EU-flag, som vi ikke kan deltage i. Vi mener, der er så mange ting, som Danmark kan

engagere sig i, og hvor vi kan gøre gavn, men det foregår i givet fald under dansk flag. Det har vi overhovedet ikke noget problem med.

Vi kan da sagtens engagere os i talrige konfliktområder og hjælpe, hvis vi som Folketing ønsker det med et flertal herinde i Folketinget, men vi har altså bare valgt med forsvarsforbeholdet, at vi ikke vil have det under EU-flag. Og så siger vi altså nej tak, når det er EU, der overtager kommandoen.

Så siger vi i øvrigt i forhold til forsvarsforbeholdet og den generelle diskussion i forhold til forsvarsdimensionsopbygningen, at der er nogle ting, der er sket de seneste uger, som faktisk får os til at konkludere, at det ville være yderst farligt på nuværende tidspunkt at ophæve forsvarsforbeholdet.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg synes, hr. Thulesen Dahl nedvurderer vælgernes dømmekraft i forbindelse med folkeafstemninger, altså at vælgerne nærmest bare skulle optræde som stemmekvæg. Det er så, hvad det er, men det synes jeg faktisk ikke er værdigt at gøre fra talerstolen.

Det andet i forhold til diskussionen om forsvarsforbeholdet og forsvarsdimensionen er, at hr. Thulesen Dahl ikke adresserede den problemstilling, som jeg opregnede, nemlig at EU's forsvarsdimension i dag er forankret i NATO. Er hr. Thulesen Dahl ikke enig i det?

Og så ved jeg godt, at hr. Thulesen Dahl mener, at Danmark kan sende soldater ud under eget flag osv., og det kan vi også udmærket gøre. Jeg tror da ikke, det er en stor katastrofe, hvis ikke vi kan være med i en enkelt operation eller to. Men det, jeg spurgte til, er: Er hr. Thulesen Dahl ikke enig i, at den udvikling, der er sket fra 1992 og til i dag, betyder, at man ikke har opbygget en parallelorganisation til NATO, men at EU's forsvarsdimension tværtimod er blevet integreret i NATO-samarbejdet?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

For at vende tilbage til folkeafstemningstemaet og hr. Kristian Thulesen Dahl: Det er klart, at det er sjældent, at noget kommer til folkeafstemning med det formål, at et flertal i Folketinget ønsker et nej. Det er jo sådan, at folkeafstemningsinstitutionen blev stærkt udvidet ved grundlovsrevisionen i 1953, hvor man afskaffede Landstinget, og for at få en eller anden bremse på et for ivrigt

Folketing indførte man en øget adgang til at lave folkeafstemninger. Derfor er det i langt de fleste tilfælde et flertal i Folketinget, som har ønsket en ting, og så sender man den til folkeafstemning, og så kan det vise sig, at befolkningen ønsker noget andet og derfor stemmer nej. Derfor er det ofte det, der er situationen, og der er intet mærkeligt i det. Det er Folketinget, der er foran befolkningen, og sådan skal det i og for sig også være.

Kl. 12.00

Formanden:

Hr. Thulesen Dahl, og jeg påregner så, at det er for afslutning af denne runde.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Men jeg svarer lige først på et spørgsmål.

Formanden:

Ja, selvfølgelig.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Først til hr. Jann Sjursen: Der er jo en løbende kamp omkring forsvarsdimensionen i EU, og den kamp har indtil nu ikke afstedkommet det dramatiske tigerspring frem mod en EU-forsvarsdimension, som vi kunne frygte. Men det er jo ikke det samme som at sige, at den kamp nu er stoppet, og at vi så står ved endemålet og nu præcis ved, hvordan det vil være fremover.

Den kamp består jo fortsat. Og det er jo rigtigt, at skal EU-landene for alvor gøre noget militært set, så vil det jo typisk være sådan i dag, at det er ved at låne NATO-materiel til at udøve det. Det er jo også derfor, at der, hvor EU så på nuværende tidspunkt skal lave en aktion, i givet fald er, hvis NATO ikke ønsker det, og så træder EU til.

Men kampen består fortsat om, hvor det skal ligge, og hvordan det skal lande, og dér synes jeg, at de seneste ugers diskussion omkring Irak og det brev, som er sendt ud fra en række statsledere, understreger, at der i EU-kredsen er så markante forskelle i opfattelsen af, hvad europæisk forsvarspolitik skal være, også i forhold til samarbejdet med USA, at det vil være alt for farligt på det grundlag, som Kristeligt Folkeparti og hr. Jann Sjursen foreslår, at ophæve det danske forsvarsforbehold på nuværende tidspunkt.

Så til fru Elisabeth Arnold: Folketinget og befolkningen er utrolig uenige om EU-spørgsmål.

Det tror jeg må være lysende klart for alle, der også har deltaget i de folkeafstemninger. Og det er jo lige præcis det dilemma, som virkelig bliver mejslet ind, når fru Elisabeth Arnold mener, at man så gang på gang skal komme til befolkningen med det samme spørgsmål, indtil Folketinget så får sin vilje.

Der troede jeg, at der var ved at brede sig sådan en almindelig respekt for, at hvis man skal bringe Folketinget og befolkningen tættere på hinanden i EU-spørgsmålet og få bygget bro over den kløft, der var, så kan det ikke nytte noget, at man bliver ved med at skade den stemning ved, at politikerne kommer rendende med folkeafstemninger, indtil de får deres vilje, altså får deres ja igennem. Og det er jo lige præcis det, Det Radikale Venstre foreslår, når man ønsker euroforbeholdet sat til afstemning i år så kort tid efter, at befolkningen afviste euroen som betalingsmiddel, i september 2000 var det jo.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 12.03

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges

Lars Barfoed (KF):

Det har ikke, tror jeg, for nogen været en hemmelighed, at Det Konservative Folkeparti inden havde set de danske forbehold afskaffet inden forhandlingerne om en ny forfatningstraktat. Det havde vi på alle måder været bedst tjent med, og derfor har Det Konservative Folkeparti da også i lang tid været åben over for tanken om en folkeafstemning i 2003.

På det grundlag er vi naturligvis også enige i stort set alle de argumenter, der fremgår af de to beslutningsforslag, som vi behandler i dag.

Det er jo sådan, at på en lang række områder er forudsætningerne for forbeholdene, og det gælder dem alle sammen, bortfaldet. Jeg synes ikke mindst, det er værd at være opmærksom på, at vi i 2004 kan forvente, at de øst- og centraleuropæiske lande, som tidligere for en stor dels vedkommende var kommunistiske diktatu-

rer på den anden side af Jerntæppet, er fuldt integreret i Den Europæiske Union uden nogen som helst form for forbehold, og på det tidspunkt står Danmark så stadig væk ude på sidelinjen med alle vores forbehold. Det er ikke tilsidsstillende.

Hvis jeg først må nævne den fælles valuta, ja, så er euroen nu en realitet, og jeg må tilføje, at den er også en succes. Den er blevet gennemført i de fleste EU-lande og er en mønt, som folk bruger til daglig, og alt er gået efter planen. Hvis det var sådan, at vi havde den fælles valuta, euroen, i Danmark, så ville meget være lettere for borgerne og for virksomhederne, både når de rejser, og når de skal gennemføre betalingstransaktioner på tværs af landegrænserne. Det ville også integrere Danmark meget bedre i det indre marked, hvis vi havde den fælles valuta.

Endelig er der det interessante ved det, at Danmark jo pengepolitisk fuldstændig er bundet op på euroen. Vores pengepolitik går stort set kun ud på at sikre, at den danske kronens udsving i forhold til euroen holder sig inden for et meget lille marginområde. Den Europæiske Centralbank har så lovet Danmark støtte, skulle vi komme ud for pres på den danske krone. Hele det arrangement hviler på, at Danmark overholder betingelserne i vækst- og stabilitetspagten, så de økonomiske krav, man stiller til de lande, der er med i Den Økonomiske og Monetære Union, stilles også til Danmark. Så vi er fuldstændig underordnet alle de beslutninger, der træffes i Den Økonomiske og Monetære Union.

Det, vi har sagt i Danmark, er bare, at vi som sagt sådan set ønsker at underordne os beslutningerne, men vi ønsker ikke at få indflydelse på dem. Vi ønsker bare at acceptere de beslutninger, som alle de andre træffer, og så retter vi ind efter dem. Vi har bare taget det forbehold, at vi ikke vil sidde med om bordet og have indflydelse på beslutningerne. Det er i sandhed en mærkværdig indstilling. Vi skal da hurtigst muligt sørge for at komme med om bordet og få alle fordelene ved euroen, som de andre har.

På det retlige område må vi også sige, at her har vi mindre indflydelse end andre lande på et meget vigtigt område for EU. Det retlige forbehold betyder også, at danske borgere ikke får de civile retlige rettigheder, når det gælder grænseoverskridende retstvister, som borgere i andre EU-lande har.

Hvad forsvarssamarbejdet angår må vi altså afstå fra at deltage i fredsbevarende aktioner ledet af EU, som vi ellers fuldt ud støtter og normalt helt uden problemer ville have deltaget i, hvis vi ikke havde taget det forbehold.

Endelig er der unionsborgerskabet, som jo ikke er nævnt i beslutningsforslagene. Det kunne vi lige så godt afskaffe med det samme. Det er uden betydning, og derfor kan vi lige så godt afskaffe det. Vi må imidlertid konstatere, at der jo ikke i Folketinget er det nødvendige, brede flertal for at tage en afstemning nu, bl.a. på grund af ønsket om at se traktatens indhold, før afstemningen finder sted.

Kl. 13.05

Det synes jeg da også er et godt argument. Der er jo ikke nogen problemstillinger, som kun kan ses fra den ene side. Det er selvfølgelig et argument, at det kunne være nyttigt, at borgerne kender traktatens indhold, før vi afholder afstemningen.

Det er i hvert fald baggrunden for, at der ikke er det nødvendige, brede flertal for at tage en afstemning allerede i 2003. Det har vi i den konservative folketingsgruppe taget til efterretning, og derfor kan vi ikke støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg må jo indrømme, at jeg var meget spændt på, hvordan hr. Lars Barfoed ville lande på det nej, som han jo skulle lande på, efter den meget positive tale, han holdt.

Jeg må sige, jeg var glad for, at det nu står på tryk, når Folketingets referater kommer, at Det Konservative Folkeparti i et og alt har den holdning, der bliver givet udtryk for, nemlig at på nogle ganske specifikke og klart definerede områder er det til skade for Danmark at opretholde disse forbehold, og at det ville have været bedst, hvis vi på det nuværende tidspunkt ikke havde haft dem. Det synes jeg er rart at have på tryk, det er jeg glad og tilfreds med, jeg synes, det er udmærket.

Der er nogle enkelte punkter, som jeg gerne vil rejse over for Det Konservative Folkeparti. Hr. Lars Barfoed sagde, at der ikke i Folketinget er det fornødne brede flertal for at få afskaffet forbeholdene. Jamen er det ikke faldet hr. Lars Barfoed ind, at det kunne Det Konservative Folkeparti jo være med til at reparere på ved at tilslutte sig forslagene her?

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Hr. Lars Barfoed er sendt i byen med en bunden opgave, nemlig at skulle afvise de to beslutningsforslag. Derfor bliver det ultimative argument det lidt besynderlige, at da der ikke er flertal i Folketinget for forslagene, så går Det Konservative Folkeparti også imod dem.

Det er o.k. Det er spillets regler. Nogle gange skal man sige, hvad man skal sige. Men derudover – efter at have konstateret det – vil jeg godt spørge hr. Lars Barfoed, hvilken afstemningsstrategi Det Konservative Folkeparti rent faktisk har. Man kan sige, at de to forslag i virkeligheden også repræsenterer hver sin afstemningsstrategi i forhold til forbeholdene.

Kristeligt Folkeparti har taget udgangspunkt i, at vi i 2000 stemte om euroforbehold. Den afgørelse respekterer vi. Derfor har vi nu fremsat vores forslag med henblik på, at vi får en debat og en afstemning om forsvarsforbehold i år.

Det, som jeg vil høre hr. Lars Barfoed om, selv om vi ved, at forslagene bliver afvist, er, om Det Konservative Folkeparti rent principielt mener, at forbeholdene skal til folkeafstemning separat, eller er også Det Konservative Folkeparti åbne over for, at man for så vidt har et stort bunkebryllup, når også en ny traktat er kendt, hvor man sætter den og forbeholdene til afstemning på én gang?

(Kort bemærkning).

Lars Barfoed (KF):

Det er fuldstændig korrekt, som både fru Elisabeth Arnold og hr. Jann Sjursen repeterer lidt her – og det kan jeg da godt forstå: at Det Konservative Folkeparti hele tiden har været åben over for en afstemning i 2003.

Når jeg så konstaterer, at der ikke er et fornødent, bredt flertal for det, og at det derfor ikke er klogt i den nuværende situation at forsøge at presse sådan en afstemning igennem, så er det, fordi jeg mener, det er bedst, hvis i hvert fald de partier, som traditionelt bakker op bag Den Europæiske Union, er enige om en afstemning, før vi skrider til en afstemning. Vi ønsker i hvert fald ikke i Det Konservative Folkeparti, at der mellem de to regeringspartier skal være uenighed om det ved en afstemning i Folketinget.

Med hensyn til afstemningsstrategier spørger hr. Jann Sjursen: Hvad er Det Konservative Folkepartis bud på en afstemningsstrategi så nu? Der må jeg sige, at det har vi ikke i den konservative folketingsgruppe lagt os fast på.

Jeg synes, der er gode argumenter for at sige, at traktaten er én problemstilling, forbeholdene er en anden problemstilling. Man kunne for så vidt også argumentere for at stemme om forbeholdene hver for sig, men så bliver det jo ganske mange afstemninger, vi skal ud i.

Kl. 13.10

Så jeg vil nok tro, at uanset om vi stemmer om traktat og forbehold på én gang, eller vi gør det på to forskellige tidspunkter, vil det nok ende med, at der bliver en afstemning om flere af forbeholdene samtidig. Men i den konservative folketingsgruppe har vi som sagt ikke lagt os fast på det.

Nu ser det også ud til, at der går nogen tid, inden vi når frem til at skulle stemme om forbeholdene, og så må vi jo vurdere situationen på det tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jamen det er jo sådan, at nogle ordførere er befriende ærlige og siger, at de ikke synes, at det er klogt på nuværende tidspunkt at presse noget igennem. Så må man jo bare sige: O.k., det er så i orden. Det er jo et synspunkt, man må notere sig.

Jeg må så bare modsætningsvis sige, at Det Konservative Folkeparti ønsker altså ikke at sætte sit præg på debatten, sætte sig igennem over for sin regeringspartner og prøve at træde i karakter og sige: Ja, vi ønsker simpelt hen, at disse forbehold skal afskaffes, og vi skal også gøre det, før vi har forhandlinger om den nye traktat.

For det, der er fremgået, også af debatten her i dag, er jo netop, at så længe vi har forbeholdene, forhandler vi med armene bundet på ryggen. Vi kan ikke få nogen indflydelse på de områder, vi har forbehold på, for vi har sagt, at her må de andre lande gå videre, uden at vi kan blande os i det.

Det betyder jo, at vi ikke har nogen indflydelse på det resultat, vi så vil afvente. Det er jo en yderst passiv strategi. Og jeg vil da gerne spørge, om det virkelig er Det Konservative Folkepartis stilling?

(Kort bemærkning).

Lars Barfoed (KF):

Jeg må sige til fru Elisabeth Arnold, at jeg synes da nok, vi siden foråret ganske klart har markeret os i debatten om forbeholdene. Og da Det Konservative Folkepartis syn på afstemninger og vores åbne indstilling som udgangspunkt til

at tage en tidlig afstemning jo i hvert fald ikke er forbigået fru Elisabeth Arnolds opmærksomhed, har vi da i hvert fald – kan jeg konstatere – opnået at træde i karakter i forhold til fru Elisabeth Arnold. Det glæder mig. Og så kan jeg da håbe på, at der også er andre i offentligheden, der har bemærket vores udgangspunkt.

Derudover vil jeg sige, at Det Konservative Folkeparti bestemt ønsker en offensiv EU-politik, og at vi i høj grad går aktivt – og proaktivt – ind i debatten om den europæiske forfatnings-traktat. I forhold til konventet spiller vi rent faktisk en ganske aktiv rolle, og det er regeringens hensigt, at Danmark samlet skal kunne fremlægge et positionspapir, der markerer, hvad de danske ønsker er til den kommende forfatningsstraktat. Det arbejdes der på i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jamen det er jo fuldstændig rigtigt, må jeg sige til hr. Lars Barfoed. Vi har jo lagt mærke til med fornøjelse og glæde, at Det Konservative Folkeparti i den offentlige debat har markeret sig på dette område og har ønsket, at man tog forbeholdsdiskussionen op igen.

Vi må så bare konstatere, at når det kommer til de hårde politiske fakta, til realiteterne herinde i Folketinget, hvor der skal trykkes på knapperne og tages en præcis stilling til præcise forslag, så svigter modet, så er man ikke parat til at kunne træde i karakter og løsgøre sig fra den store regeringspartner.

Vi kender godt den position, at man er nødt til at tage hensyn til en regeringspartner, men det er bare meget tydeligt, at her er Det Konservative Folkeparti i defensiven. Man har en flot holdning, man har nogle gode synspunkter, men man kan ikke få lov at gennemføre dem i praksis. Det må vi bare konstatere.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Villy Søvndal som ordfører. Undskyld, det er hr. Lars Barfoed for en kort bemærkning. Det hjælper, hvis man rækker armen i vejret.

(Kort bemærkning).

Lars Barfoed (KF):

Jeg skal for det første sige, at uanset mod og alle mulige andre ting, som fru Elisabeth Arnold gerne så at Det Konservative Folkeparti havde, har vi altså ikke evnen til sådan at ændre på ver-

den. Vi kan f.eks. ikke ændre på andre partiers holdninger.

Jeg må også tilføje til fru Elisabeth Arnold, at man jo, som sagerne står nu, efterhånden er nået ganske langt frem, også i forhandlingerne i konventet. Så vi nærmer os jo også et tidspunkt, hvor det ville være vanskeligt under alle omstændigheder at nå at gennemføre en folkeafstemning i Danmark, for det skrider ganske hurtigt frem i konventet, hurtigere end vi vel havde forventet i første omgang.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Villy Søvndal som ordfører.

Villy Søvndal (SF):

Indimellem kan det være spændende at stille spørgsmål til ministre, fordi man risikerer at få noget at vide, man ikke var helt opmærksom på.

Kl. 13.15

Jeg stillede et spørgsmål til europaministeren, som jeg fik svar på for 2 dage siden, hvor jeg bad om en opregning af lande, der har forbehold, undtagelser etc. på forskellige områder. Spørgsmålet har nr. S 1200, og svaret er interessant på den måde, at hvis man sammentæller antallet af lande, der har forbehold, så er antallet 14.

Jeg siger det, fordi man lider jo i den danske debat af den vrangforestilling, at det kun er Danmark, der har områder, hvor man har forbehold. Jeg har i det her ikke taget højde for, om det er større eller mindre områder, men det er dog ganske interessant, at ganske mange lande har fundet behov for at melde ud på et eller andet område, hvor man ikke ville gå med hele vejen.

Det rejser vel den debat, vi i SF synes er vigtig, nemlig om nødvendigheden af den fleksibilitet, der er forudsætningen, tror vi, for at få et europæisk samarbejde mellem 25 lande til at fungere. Det betyder ikke, at man ikke kan diskutere hensigtsmæssigheden, det skal jeg nok vende tilbage til, men jeg synes, man skal lade være med at reagere så rygmarvs-mæssigt på den diskussion om forbehold; det er jo ikke nødvendigvis noget dårligt.

Det andet, jeg synes er karakteristisk ved den danske EU-debat, er, at det meget let bliver en forudsigelig, rituel debat – det er det så også i dag – der har to overskrifter. Den ene er: Skal vi beholde forbeholdene, eller skal vi ikke beholde forbeholdene? Og det andet store tema drejer sig om, hvornår vi skal stemme om dem.

Ærlig talt, vi lever på et kontinent, hvor udfordringerne er voldsomme, hvor omvæltningerne er voldsomme. Ikke for at tage fornøjelsen fra ordførerne, der har fremsat forslagene her, det er jo fint nok, det er det, det drejer sig om, men jeg synes måske, vi nogle gange har behov for lidt større *schwung* over den danske europa-debat, altså at turde nærme os nogle af de større spørgsmål, de vigtige spørgsmål, der trænger sig på.

Det Radikale Venstre har i deres beslutningsforslag, synes jeg, i første spalte vedrørende udvikelsen en påpegning af de ting, der er nødvendige for at få samarbejdet til at fungere: om Europa uden skillelinjer, om fred, demokrati, menneskerettigheder, social og økonomisk udvikling, osv. osv.

Alle de steder er vi jo i fantastisk grad enige, også enige i, at EU spiller en progressiv rolle, at EU er et nødvendigt redskab set fra SF's side. Men pointen er vel, at det ikke har så voldsomt meget at gøre med diskussionen om undtagelserne. Det har ikke så voldsomt meget at gøre med den diskussion.

Så skal jeg komme til de enkelte punkter. Først om forsvarsforbeholdet og dermed også nogle kommentarer til Kristeligt Folkepartis forslag. Jeg synes egentlig, at vi på et tidspunkt skal have en debat i Folketinget, der hedder: Hvor mange militære formationer skal vi have? Jeg ved godt, at historien om Tordenskjolds soldater er skrevet i Danmark, men alligevel. Hvor mange militære formationer synes vi vi har brug for i denne her verden?

Hvis vi kigger på 1990'ernes udvikling, har vi i hvert tilfælde tre indlysende, vi har anvendt. Vi har SHIRBRIG fra FN, som vi brugte på Afrikas Horn i forbindelse med konflikten mellem Eritrea og Etiopien for at holde tropperne adskilt. De spiller en god og vigtig rolle. Så har vi NATO, og så har vi i Bosnien, i Kosovo, i Albanien og i de andre eksjugoslaviske og omkringliggende konflikter faktisk sammensat tropper, der var anvendelige til den situation, de skulle løse.

Jeg tror ikke, det er klogt at have et rullende artilleri, der sådan kommer under alle omstændigheder, og som er *styrken*. Jeg tror, det er meget klogt at lave den overvejelse, der hedder: Hvad er det for en militær enhed, vi har brug for lige præcis i det her tilfælde?

Det var grunden til, at det var vigtigt f.eks. at få russerne med i forhold til Bosnien, i forhold til Kosovo, og den type af overvejelser er man jo under alle omstændigheder nødt til at gøre sig.

Så jeg synes, det grundlæggende spørgsmål er: Hvorfor skal vi have en fjerde formation – selv med respekt for, at historien om Tordenskjolds soldater er skrevet i Danmark?

Det andet, jeg synes man principielt skal holde sig til – og det er lidt overset i debatten – er, at de europæiske forsvarsudgifter er faktisk faldet i 1990'erne. Hvis jeg husker tallene rigtigt fra forsvarsdebatten, er de stort set halveret efter den kolde krigs afslutning. Det synes jeg er en positiv udvikling i modsætning til den amerikanske, at europæerne i højere grad har valgt at satse på bistandshjælp til fattige lande, i højere grad på miljøbistand og alle de andre ting, hvor amerikanerne er gået solidt i militær retning. Jeg synes, vi er gået den rigtige vej.

Hvis man spørger i de andre europæiske hovedstæder, hvad de tror konsekvensen er af at opbygge udrykningsstyrken, så beder de os vende tilbage til vores forsvarsministerium og diskutere, hvor mange penge man er villig til at ofre på forsvaret. Det er altså også en del af den her diskussion.

Kl. 13.20

Når alt det er sagt, vil jeg sige, at vi jo i SF er enige om – vi har vist sagt det nogle gange – at vi vil meget gerne være med til at praktisere forbeholdet.

Hensigten har aldrig fra SF's side været at forhindre deltagelse i humanitære aktioner eller at bringe os i den underlige situation, at når en Makedonienstyrke overgår fra NATO til EU, kan vi ikke længere deltage. Vi vil gerne deltage også i fredsbevarende operationer i EU-sammenhæng.

Derfor vil vi meget gerne være med til ved en folkeafstemning at praktisere den fortolkning af forsvarsforbeholdet, som er noget ganske andet end at åbne op totalt, som der ligger i begge forslagene her.

Dog skal det siges til Kristeligt Folkepartis forslag, at jeg synes, det på tre punkter indeholder praktiseringer, som er nyttige. Det ene er, at det her kan ikke foregå uden et mandat fra FN. Det synspunkt synes jeg Kristeligt Folkeparti fortjener ros for at håndhæve lige præcis i de her dage, hvor vi måske står umiddelbart over for en krig, der ikke er FN-sanktioneret.

Det andet er, at de enkelte lande skal kunne sige fra eller til, ligesom vi kan, når NATO deltager – det er vi også helt enige i – og at det skal ske ved en sammensætning af landenes egne styrker, altså ikke en egentlig EU-hær.

Det vil også være et vigtigt synspunkt i øjeblikket, fordi det fransk-tyske udspil jo bygger på, at man også skal lave en egentlig musketered i forbindelse med den aftale, de indgår i. Derfor tror jeg, det er for tidligt fuldstændig at afskrive muligheden for, at det her udvikler sig til noget. Men jeg synes, det er godt, Kristeligt Folkeparti peger på, at det ønsker man ikke at det gør. Derfor forsvarsforbeholdet. Vi vil gerne være med til at praktisere forbeholdet og skrive det i praktiseret form ind i en ny traktat.

Omkring euroen forekommer det os, undskyld mig, at være lidt unødigt trætte. Jeg har hørt argumenterne om, at det nye var, at det nu var blevet til noget. Det er jo ikke den store overraskelse. Det nye er, at de nye lande i Østeuropa har tilsluttet sig. Man kunne tilføje, at Nordkorea også har indført euroen som betalingsmiddel i surhed over, at USA turer frem, som de gør. Det synes jeg heller ikke er revolutionerende.

Det afgørende for os var jo ikke, at vi ikke havde set mønterne, hvis man husker diskussionen fra SF's side; det var en politisk argumentation, der drejede sig om at bevare en handlefrihed i bestemte situationer.

Der er i De Radikales forslag anvendt en argumentation, der hedder at blive hægtet af udviklingen i forhold til kernelandenes situation. Hvis man ser på de faktiske forhold i jernindustrien, forekommer det mig, at det er nogle af kernelandene, der i dag har de store problemer – Frankrig, Tyskland, Italien – i forhold til konvergenskravene, højst 3 pct.s underskud, osv. osv.

Så Danmark har bevist, at vi godt kan lave det uden at være tilsluttet euroen. Men det forudsætter selvfølgelig den økonomiske disciplin, som SF sammen Det Radikale Venstre har været med til at udvise, da vi havde magten i Danmark. Det gør vi gerne igen. Men det var langt mere afgørende end at være med blandt eurolandene.

Til sidst vil jeg sige om det retslige forbehold, at vi vil godt være med til at kigge på forbeholdet. For os har det aldrig været et ønske, at disse forbehold alle sammen skulle ristes i runer til evig tid. Der er nogle områder, hvor vi ikke vil være med, men vi vil godt være med til at kigge på det. Men også her forudsætter det jo så, at man går vejen over en folkeafstemning.

Jeg skal runde af med at sige, at vi afviser De Radikales forslag med de argumenter, jeg har fremført, og til Kristeligt Folkeparti på samme måde: Vi afviser det, fordi vi ikke ønsker at afskaffe forbeholdet. Vi ønsker at præcisere det.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er der tre korte bemærkninger. Den første er fru Elisabeth Arnold og derefter hr. Jann Sjørnsen og hr. Claus Larsen-Jensen.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil da gerne takke SF's ordfører for en tale, der i høj grad var imødekommende, og som jo prøvede at modarbejde myterne om, at man altid kommer med rygmarvsreaktioner, når vi diskuterer forbehold. Jeg synes, det er glædeligt, at der er tegn på en fleksibilitet hos SF.

Jeg følte mig heller ikke selv truffet af beskrivelserne af en rygmarvsreaktion. I Det Radikale Venstre vedkender vi os, at vi har været med til at indføre forbeholdene. Vi har været med til at få dem sat i verden, og vi har været med til at få dem vedtaget, fordi vi mente, at de var nødvendige for Danmark på det tidspunkt, hvor der var kommet et nej til Maastrichttraktaten, og vi ønskede, at Danmark ikke forhindrede de andre europæiske lande i at fortsætte med deres udvikling.

Kl. 13.25

Men vi har intet imod, at lande har forbehold på områder, som er afgørende vigtige for dem. Jeg kan f.eks. nævne, at der ikke er nogen, der drømmer om at sætte den danske sommerhusregel til afstemning, og det er jo også et forbehold. Og det ønsker vi fra Det Radikale Venstres side bestemt ikke skal antastes på nogen som helst måde.

Jeg vil gemme mine yderligere bemærkninger til næste omgang.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg skal forholde mig til Kristeligt Folkepartis forslag alene og så til hr. Villy Søvnalds bemærkninger i den anledning. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at vide, hvad det sådan mere præcist er, SF har imod Kristeligt Folkepartis forslag. Jeg kunne måske også vende det om og sige: Hvad er det for præciseringer, som SF finder nødvendige, og som så åbenbart skal føre til en ny folkeafstemning om det danske forbehold?

Og finder SF, at Danmark under en regeringskonference, eller hvornår det måtte være, skal kæmpe for, at de andre lande kan acceptere endnu en nyskrivning af det danske forbehold? Det synes jeg vil være ret særegent i forhold til det, som vi bad om at få helt tilbage i 1992 i forbindelse med det nationale kompromis' indgåelse,

nemlig at vi helt var undtaget fra det område her.

Med andre ord er det min opfattelse, at det, som SF bevæger sig ind på her med en præcisering af det danske forsvarsforbehold, i virkeligheden er at få skræddersyet et forbehold sådan a la SF-tilsnit, som vi så kan gå ned og bede om at få en gang til. Det synes jeg faktisk er lidt uværdigt i forhold til vores partnere i EU.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg må spørge hr. Villy Søvndal: Er det ikke at snyde danskerne at bede om, at man omfortolker et forbehold på forsvarsområdet, så man kan deltage i alt det, der er omfattet af EU's forsvarsdimension, ved bare at sige, at hermed vil vi sikre os, at vi ikke siger ja til en EU-hær, som ikke er en del af det, de andre samarbejder omkring?

Var det ikke ærligere at sige: Situationen er en anden end den, vi frygtede i 1992, det er ikke en eksisterende frygt, og derfor anbefaler vi danskerne, at vi i givet fald ved en folkeafstemning stemmer ja til at deltage?

Jeg vil også spørge hr. Villy Søvndal, om ikke også han er bekymret over europæernes sikkerhed, og om det egentlig er rigtigt, at vi deponerer hos naboen på den anden side af Atlanten og skatteyderne derovre at finansiere brandforsikringen for europæerne, når man tænker på naboområderne og de problemer, det i givet fald kan give i forhold til os selv.

Jeg vil også spørge hr. Villy Søvndal: Hvis de nye lande, hvis Sverige og UK tilslutter sig euroen, vil SF så også være med til at acceptere dette?

Det sidste spørgsmål omkring asylpolitik er om det retlige: Hvis vi nu ikke kan få de parallelaftaler, vil SF så også anbefale, at vi kan deltage i fuld skala på dette område?

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Først til fru Elisabeth Arnold med tak for de pæne ord, men vores rolle i EU-diskussioner har jo aldrig været at låse os fast på fuldstændig dogmatiske synspunkter. Vi har faktisk bevæget os i EU-politikken i alle årene.

Det betyder, at SF har den særegne stilling, som regeringen formentlig også er opmærksom på, at man aldrig kan forvente en automatikreaktion fra SF i EU-spørgsmål. Når man spørger: Er I et ja- eller et nejparti, så spørger vi tilbage: Hvad er det, vi skal stemme om? Hvis vi synes,

det bærer verden fremad, stemmer vi for, og ellers går vi imod. Det synes jeg egentlig er en meget klog position.

Jeg synes også, fru Elisabeth Arnold havde ret i sin sammenkædning af, at der altså er nogle forbehold – eller anstande, som europaministeren kaldte det engang, fordi det var svært for ham at tage ordet forbehold i sin mund – som vi ikke vil af med, i det her tilfælde sommerhusreglen.

Hr. Jann Sjørnsen synes ikke, at jeg havde svaret på, hvorfor vi ikke vil være med til at afskaffe forsvarsforbeholdene. Det synes jeg faktisk jeg gjorde, dels med spørgsmålet om, hvor mange militære formationer vi skal bygge op, før det er tilfredsstillende. Jeg synes, vi har rigelige.

Og jeg synes, opgaven for Europa er – og det er så lidt et svar til Socialdemokratiets ordfører, hr. Claus Larsen-Jensen – at blive meget mere klar på den sikkerhedspolitiske indsats, vi har ydet. Jeg mindes en debat, vi sad i, nogle danske parlamentarikere fra Det Udenrigspolitiske Nævn, i Pentagon og Det Hvide Hus, hvor amerikanerne sagde: I bruger jo slet ikke det, vi bruger på sikkerheden. Jo, sagde vi, det gør vi, vi bruger det bare på en anden måde, I bruger 2,3 pct. af jeres bruttonationalprodukt på forsvar, vi bruger det både på forsvar og på ulandsbistand og på miljøbistand.

Kl. 13.30

Det er måske pointen i den her diskussion, at vi må insistere på retten til at ville et lidt bredere sikkerhedspolitisk begreb, end amerikanerne insisterer på. Og jeg tror selv, at det har langt, langt større betydning for at minimere konflikterne i den her verden at insistere på det brede sikkerhedspolitiske begreb.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Jeg synes faktisk ikke, jeg fik noget som helst svar på mit spørgsmål til hr. Villy Søvndal. Det kan godt være, at SF mener, der er for mange militære formationer i verden. Nuvel, det er da et synspunkt, men der er altså nu engang den – for at bruge hr. Villy Søvndals udtryk – militære formation, der hedder EU's forsvarsdimension, som er forankret i NATO, som skal overtage opgaver, som i dag er NATO-ledede, f.eks. i Make-donien, og om det siger SF, at det synes de sådan set ville være helt fint at vi kunne deltage i ved en præcisering af det danske forbehold vedrørende forsvaret.

Så må jeg spørge hr. Villy Søvndal: Hvad er så forskellen på det, Kristeligt Folkeparti foreslår, og så det, SF vil?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Villy Søvndal, at den ekstra militære formation, SF frygtede i 1992 og stadig taler om, var jo, at Vestunionen skulle bygges op som et alternativ til NATO. I dag er det en del af de fælles aftaler med NATO om nogle opgaver, der mere ligner den bløde magt eller soft power end noget som helst andet. Jeg vil også spørge, om man så ikke bare kunne drage konklusionen af det og sige, at det er noget andet.

Dernæst omkring europæernes sikkerhed: Synes hr. Villy Søvndal ikke, det ville være meget rart, hvis vi som europæere selv tog en større grad af ansvar for vores egen sikkerhed? Og jeg taler ikke om opbygning af en stor militærmagt i Europa, men jeg taler om det brede sikkerhedsbegreb, som rækker lige fra det blødeste af sikkerhedspolitikken, men også til evnen til i givet fald, hvis man skal forsvare sig selv, også at kunne gøre det – gerne inden for rammerne af NATO. Og hvad skulle der egentlig skulle være i vejen for, at vi som europæere gjorde det, også for dermed at placere os i en global position?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Der er ingen tvivl om, at det parti, der har størst ejerskab i forbeholdene her i Folketinget, er SF. Det var SF, som ved en meget modig politisk aktion fra 1992 til 1993 skiftede et nej til et ja ved at indføre de fire forbehold, som derefter har fulgt os lige siden. Det er derfor også meget, meget vigtigt, at SF, som hr. Villy Søvndal rigtigt gør det, forholder sig meget, meget specifikt og meget præcist til de forbehold, vi diskuterer i dag.

Men jeg har hørt eller læst i pressen et sted, at SF i forbindelse med udarbejdelsen af en ny traktat arbejder på, at vi får en traktat, som SF kan anbefale et ja til.

Jeg vil derfor gerne spørge: Hvordan vil hr. Villy Søvndal forklare befolkningen, at hvis SF anbefaler et ja til en traktat, som indeholder et præciseret forsvarsforbehold, at de så ikke skal stemme om forsvarsforbeholdet separat? For det må jo være det, der må være konklusionen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Først til Sjursen, der ikke syntes, at han fik svar på spørgsmålet om, hvad forskellen er på at stemme for Sjursens forslag og vores ønske om at præcisere forbeholdet.

Første næstformand (Svend Auken):

Man må gerne kalde medlemmet hr. Jann Sjursen.

Villy Søvndal (SF):

Hr. Jann Sjursen, den store forskel er, at man præcisere de dele, man gerne vil medvirke i, men man ophæver det ikke fuldstændigt. Vi vil gerne deltage i minerydning rundtomkring i verden, uanset om det er en EU-ledet aktion, det ser vi oven i købet gerne; vi vil gerne deltage i en fredsbevarende operation.

Men – og det ved hr. Jann Sjursen jo også godt, og det er så også et svar til hr. Claus Larsen-Jensen – Petersbergopgaverne dækker jo over et meget bredspektret område, der rækker fra den humanitære fredsskabelse helt over til militær fredsskabelse. Og det har vi altså ikke et ønske om at EU gør sig parat til, også fordi man så også er nødt til at diskutere den økonomiske side af det her. Det koster mange penge. Det er dyrt at sikre den slagkraft i EU.

Og til fru Elisabeth Arnold, der siger, at vi i SF har haft en meget stor rolle i forhold til forholdene: Det er rigtigt. Vi lavede dem jo i fællesskab. Vi lavede dem i fællesskab for at lave en ny langsigtet europapolitik.

Kl. 13.35

Men selvfølgelig er det sådan, at verden ændrer sig over 10 år, og det er også derfor, jeg ikke har holdt en tale i dag, der rigtigt siger, at fordi vi mente det for 10 år siden, er man næsten forræder, hvis man bevæger sig væk fra det standpunkt. Det synes jeg ikke. Selvfølgelig skal man, hvis man er et udogmatisk parti, kunne vurdere det her.

Vi har et ønske, det er rigtigt, om i sidste ende at kunne stemme ja til en traktat. Det forudsætter selvfølgelig, at når vi læser traktaten, så tegner den en retning, som vi også gerne vil. Ellers vil vi ikke stemme ja. Men vi har, så vidt jeg husker, hver gang arbejdet for at sikre et indhold i en traktat, der gjorde, at vi kunne komme til at stemme ja. Nogle gange har vi så ikke kunnet, fordi vores analyse har været, at indholdet ikke var godt nok til det.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg havde egentlig besluttet mig for, at jeg ikke ville tage ordet igen, men jeg kunne ikke dy mig, for det er jo rigtigt, at SF's ordfører standpunkts-mæssigt flytter sig, men problemet er, at man lander på den samme konklusion.

Jeg vil gerne spørge hr. Villy Søvnald: Hvordan forklarer man danskerne, at man omfortolker et forsvarsforbehold, hvorefter man kan deltage i nøjagtig det samme, som hvis man havde stemt ja til at afskaffe det?

Spørgsmål to: Er hr. Villy Søvnald ikke klar over, at der, selv om vi deltager i fuld skala i forsvarssamarbejdet, jo ingen automatik er i deltagelse i militære operationer eller andre typer aktioner? Man skal i hvert enkelt tilfælde tilslutte sig selv gennem sit eget lands regering og parlament.

Giver det ikke en sikkerhed, så man ikke er tvunget ud i noget, man ikke bryder sig om at være med i? Kunne det ikke være et argument for at sige, at så har man ikke det store problem med til at deltage i fuld skala i forsvarsdimensionen?

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jeg er meget enig i det, hr. Claus Larsen-Jensen lige har sagt, og jeg synes, det er en vigtig pointe, som også fremgår af vores bemærkninger til vores beslutningsforslag, og som hr. Villy Søvnald i øvrigt også har læst, hvad vi kunne høre af hans ordførertale, nemlig at hvert enkelt medlemsland selvfølgelig selv skal kunne tage stilling til, om man vil deltage i de militære aktioner.

Det mener jeg også taler for, at hr. Villy Søvnalds bekymringer ikke er rette og rimelige i forhold til de opgaver, EU i dag kan påtage sig, og som også har været nævnt i vores beslutningsforslag, men dem ønsker hr. Villy Søvnald og SF også at Danmark skal bidrage til gennem EU og som de EU-ledede aktioner.

Derfor må jeg sige, at det, der står tilbage, i virkeligheden er, at SF ikke vil erkende, som vi faktisk har gjort det i Kristeligt Folkeparti – og vi har ellers de samme seriøse debatter, vil jeg vove at påstå, som SF har, om, hvorvidt man skal sige ja eller nej, der er ikke nogen autopilot på hos Kristeligt Folkeparti – hvor vi har erkendt, at den frygt, vi havde i 1992, har vi altså ikke i dag.

Vi vil sige ja til de opgaver, som EU i dag kunne tænkes at påtage sig for FN eller for NATO, og så vil vi frem for alt, da vi i dag altså ikke nærer den samme bekymring, som vi havde i sin tid, ind og påvirke, så vi sikrer, at det bliver holdt på rette spor.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Ja, man må jo ønske SF til lykke med den bevægelse, der er i gang, og jeg synes ikke, vi skal håbe på meget mere i dag end at få den tilkendegivelse fra SF om, at man er interesseret i at få præciseret forsvarsforbeholdet.

Men jeg kunne også godt tænke mig at høre SF, om ikke også man er interesseret i at gå alvorligt i analysearbejde om de retlige indre anliggender. Med de vinde, der blæser over Europa i øjeblikket, må det være i SF's interesse, at der er nogle kræfter i Europa, som arbejder for minimumsstandarder for behandling af mennesker i nød, at der er nogle lande i Europa, som arbejder for, at der kan laves fælles regler for, hvordan man behandler folk, der søger asyl f.eks., så vi ikke bliver en række enkeltstater, der blot konkurrerer på den laveste fællesnævner og skubber forpligtelserne fra det ene land til det andet.

Derfor vil jeg gerne spørge hr. Villy Søvnald: Er SF, lige så vel som man er på forsvarsområdet, interesseret i at få præciseret forbeholdet på de retlige og indre anliggender?

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg tror, der er en anden ting – og det er et svar til både hr. Jann Sjursen og hr. Claus Larsen-Jensen – som man er nødt til at være meget opmærksom på. Der er mange ting, vi ikke forudså i 1992. Vi forudså heller ikke Jugoslaviens sammenbrud – jeg gjorde i hvert fald ikke.

Kl. 13.40

Hvis man spørger: Hvad er læren af det sammenbrud i forhold til interessen for militær indsats sammenholdt med interessen for civil indsats? Hvor er det store gabende hul i forhold til Eksjugoslavien? Ja, det er vel villigheden til at følge op på den militære indsats med den civile indsats. Jeg kvitterer for, at Udenrigsministeriet under formandskabet har udført en meget stor opgave netop med at udfylde det hul. Det synes jeg er flot. Men det er vel også derfor, at vi ikke har lyst til at give los for den militære udvikling.

Jeg synes, der er et kæmpe gabende hul i forbindelse med europæiske konflikter, idet der er masser af lyst til at hjælpe militært, men der er meget stærkt begrænset lyst til at gå ind civilt. Det er derfor, vi lægger så meget tryk på den civile del af udbygningen af sikkerhedspolitikken, og igen både til hr. Claus Larsen-Jensen og hr. Jann Sjursen, det er derfor, vi ikke vil afskaffe forbeholdet.

Det er derfor, vi vil præcisere det i det lønlige håb om at være med til at trække en verden, der i stigende grad bevæger sig imod militære løsninger, til at indse nødvendigheden af at komme med civile svar både før og under og efter en konflikt. Det er dér, det store problem er, og det er derfor, der er grund til at rose formandskabet og udenrigsministeren for det arbejde, der er lavet under det danske formandskab.

Og ganske kort til fru Elisabeth Arnold: Vi vil godt være med til også at kigge på det retlige forbehold og lige præcis den del af det, som fru Arnold nævner, nemlig den bevægelse, man kan frygte i Europa, at landene bevæger sig ned i en negativ spiral, hvor man kan konkurrere på dårligere og dårligere vilkår på asylanter og flygtninge. Det er klart, at der har vi en interesse i et regelsæt, der sikrer, at den laveste fællesnævner ikke bliver Europas linje på flygtningeområdet.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Søren Søndergaard som ordfører.

Søren Søndergaard (EL):

Enhedslisten er imod forslaget fra Det Radikale Venstre om en folkeafstemning om ophævelse af de danske forbehold. Vi er sådan set imod, uanset om det drejer sig om alle undtagelserne under ét eller om enkelte af undtagelserne, i dette tilfælde hvor Kristeligt Folkeparti foreslår en folkeafstemning om ophævelse af den militære undtagelse.

Det er efter Enhedslistens opfattelse tankevækkende, at Det Radikale Venstre har så lidt respekt for folkeafstemningen, der blev afholdt så sent som den 28. september 2000 om euroen, så de allerede nu vil forsøge at omgøre det resultat. På det punkt er Enhedslisten enig med Kristeligt Folkeparti, som har anerkendt, at det vil være utidigt med en ny euroafstemning på indeværende tidspunkt, hvor der reelt intet nyt er sket. Det fremgår i øvrigt også af Det Radikale Venstres bemærkninger til deres forslag, at intet nyt er sket.

Til gengæld er vi uenige med Kristeligt Folkeparti, når de nu mener, at Danmark helt og fuldt skal gå med i et eventuelt militært samarbejde og deltage i EU-ledede aktioner uden for EU's eget område.

Enhedslisten er som udgangspunkt imod opbygningen af et EU-militær og hele tanken om en militær supermagt, og vi mener, at det her er en klar proces i den retning. Samtidig er vi tilfredse med, at det danske nej til euroen har været en succes. Kronen klarer sig jo godt, og vi bør bevare den lidt større handlefrihed, som er forbundet med at have en selvstændig valuta, der er stærk nok til at stå på egne ben.

Det har i øvrigt vist sig at være helt problemfrit for danskere at anvende både euro og kroner, så det er ikke nogen begrundelse for at lave det om. Samtidig er vi jo i hvert fald sluppet for de prisstigninger, som forbrugere i Euroland følger at de har oplevet.

Statsministeren har i et svar til hr. Keld Albrechtsen bekræftet, at de danske undtagelser kan overføres til en ny traktat, hvis vi selv ønsker det, og det er efter vores opfattelse den indlysende rigtige fremgangsmåde. Der er andre EU-lande, som vi har været inde på, der også har deres undtagelser ført til protokols i de hidtidige traktater.

Statsministeren bekræftede i sin nytårstale, at det vil være urimeligt at tage stilling til ophævelse af undtagelserne, før man kender den traktat, som er på vej. Det vil være at købe katten i sækken, tror jeg, han sagde. Ud fra en demokratisk synsvinkel er det derfor forkert af De Radikale og Kristeligt Folkeparti at fremsætte disse forslag på det aktuelle tidspunkt, for nu må det handle om at diskutere den kommende traktat.

Kl. 13.45

Derfor har Enhedslisten stillet forslag til folketingsbeslutning om en vejledende folkeafstemning om EU-konventets udkast til unions-traktat. Hvis Folketinget vil give sin tilslutning til det, når forslaget senere kommer til første behandling her i Folketinget, kan vi netop få en omfattende diskussion om, hvad danskerne vil med Unionen. Her kan partierne, inklusive selvfølgelig Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti, fremlægge deres bud på, hvorfor de enten går ind for konventets udkast, ønsker ændringer i dette eller er direkte imod udkastet fra konventet.

En sådan folkeafstemning og den dertil hørende diskussion vil give alle, altså også De Radikale og Kristeligt Folkeparti, mulighed for at

fremlægge deres egne bud på hele unionsudviklingen, herunder deres forslag om at afskaffe alle undtagelserne eller dele af undtagelserne.

Se, det vil være den rigtige måde at gøre det på, hvis man ønsker, at befolkningen skal få indflydelse, ikke alene på spørgsmålet om undtagelserne, men også på en ny unionstraktat, og ikke bare blive tvunget til i sidste ende at skulle sige ja eller nej, men vil få indflydelse på processen. Enhedslisten er for befolkningens indflydelse på processen.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det fru Elisabeth Arnold som den første ordfører for forslagsstillerne, og derefter er det hr. Jann Sjørusen.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne takke for en grundig, god og åben diskussion om forslaget til folketingsbeslutning om folkeafstemning om ophævelse af de danske forbehold for EU-samarbejdet, som vi har haft her i dag.

Jeg havde frygtet, at debatten ville blive meget hurtig og meget automatisk, men jeg har da til min glæde haft adskillige debatter med mange af ordførerne undervejs, der viser, at nuancerne i allerhøjeste grad er til stede.

Man kan jo sige, at debatten er gået på to eller måske tre ting, nemlig indholdsdiskussionen om selve forbeholdene, datoen eller tidsdiskussionen om, hvornår det er passende eller ikke passende igen at spørge folk om noget, de har talt om før, og til sidst sammenhængen med den ny traktat.

Om indholdsdiskussionen kan jeg konstatere, at der er et stort flertal, meget stort flertal, i Folketinget for at revidere indholdet af de danske forbehold. Det er der ingen tvivl om.

Der er jo også fuldstændig klarhed over, at indholdet vedrørende borgerskabet, det fjerde forbehold, som kun ganske få har berørt i løbet af i dag, ikke er noget, vi skal beskæftige os med, for det er indskrevet allerede nu i Amsterdamtraktaten og i Nicetraktaten, og derfor er det ikke et forbehold, som er Danmarks alene, det er hele EU-kredsens. Derfor har det ikke nogen mening mere at diskutere det forbehold for Danmarks vedkommende.

Men især med hensyn til vores forsvarsforbehold og vores forbehold vedrørende samarbejdet på de retlige og indre anliggender kan vi påpege masser af problemer, som kun vil blive større, efterhånden som tiden går. Problemer,

som måske ikke føles så svære af dem, der i forvejen er inderligt imod alt, hvad der hedder EU-samarbejde, men for os, som ønsker et fredeligt samarbejdende demokratisk Europa, hvor vi prøver at holde fred og orden på vores eget kontinent, vil det være et problem, at vi ikke kan medvirke fuldt og helt i de forskellige samarbejdskredse og -formationer, der findes i Europa.

Så jeg er glad for at kunne konstatere, at langt ind i SF's rækker er der også ønske om at kunne medvirke til en god og demokratisk udvikling i Europa.

Så kommer vi til diskussionen om tidspunktet, den evindelige datodiskussion.

Når vi har ønsket at få datodiskussionen med her som en helt klar del af vores beslutningsforslag, er det, fordi vi føler, at det vil være uærligt over for befolkningen at gå i gang med en traktatudformning, som indeholder væsentlige ændringer af vores forbehold, uden at befolkningen har fået lejlighed til at sige, om de fortsat vil have forbeholdene, eller om de vil af med dem.

Vi kan risikere at stille befolkningen over for en umulig afgørelse, når vi har den næste traktat, fordi der i traktaten er indbygget nogle ændringer af vores forbehold. Hvis vi så samtidig skal stemme om vores forbehold separat, risikerer vi at få nogle helt uigennemskuelige resultater, som bliver meget, meget vanskelige for den regering, der sidder til den tid, at skulle filtrere sig ud af igen.

Der mener jeg faktisk, at alle de, der i dag har sagt, at tidspunktet er alt for sent, eller det er alt for tidligt, og vi skal først se resultatet af den nye traktat, er ude i noget, som virkelig kan blive vanskeligt på et senere tidspunkt.

Når man ikke vil tage opgøret med forbeholdene nu, men henviser til, at man først må se indholdet af den nye traktat, så afskærer man jo sig selv fra overhovedet at få nogen indflydelse på, hvordan den nye traktat kommer til at se ud.

Og der synes jeg stadig væk, at jeg mangler et svar, både fra regeringspartierne og såmænd også fra Socialdemokratiet og også fra SF på, hvordan i alverden man skal klare den problemstilling, når vi står med en traktat, hvor der er indbygget nogle ændringer af forbeholdene og samtidig nogle uantastede danske forbehold, som man skal forholde sig til ved en folkeafstemning, hvis man skal have dem ændret.

KL 13.50

Det problem synes jeg ikke vi har fået løst i dag, overhovedet ikke, tværtimod er det blevet

værre, fordi der ligesom ikke rigtig er klarhed over, at dette kunne blive opfattet som et vælgerbedrag, blive opfattet, som om man prøver at føre befolkningen bag lyset, at man ikke rent ud siger, vi kan ikke stemme ja til næste traktat, hvis ikke vi også stemmer ja til at ophæve forbeholdene.

Den sammenkædning har jeg ikke set nogen steder, og det vil jeg tro, vi kommer til at tale om mange gange i fremtiden.

Til slut vil jeg blot sige, at Det Radikale Venstre jo godt er klar over, der ikke er flertal for vores forslag, men vi vil gerne sige, at vi støtter Kristeligt Folkepartis forslag, fordi i hvert fald en del af vores forslag derved bliver gennemført. Så vi støtter altså Kristeligt Folkepartis forslag.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg har lige et enkelt lille spørgsmål til den radikale ordfører. Hvis man ser på bemærkningerne til forslaget, så skriver Det Radikale Venstre, og jeg citerer: »Efter udvidelsen ændrer EU karakter. EU vil i fremtiden repræsentere et helt Europa uden skillelinjer, hvor fred, demokrati, menneskerettigheder, social og økonomisk udvikling og evnen til at løse grænseoverskridende problemer vil blive sat i højsædet.«

Nu ved jeg jo, at den radikale ordfører her i dag er et aktivt medlem af Europarådet, og derfor vil jeg bare spørge: Hvad betyder det her ud-sagn om, at EU vil repræsentere et helt Europa? Betyder det et forslag om nedlæggelse af Europarådet, eller kunne fru Arnold måske løfte sløret for, hvor mange lande der vil blive i det nye udvidede EU i forhold til, hvor mange lande der er i f.eks. Europarådet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Hvis jeg var formand for den her forsamling, så ville jeg sige, at det spørgsmål ikke havde noget som helst at gøre med det, vi diskuterer i dag. Men det har formanden ikke sagt, så derfor vil jeg selvfølgelig svare på det.

Jeg vil blot sige, at jeg ikke har noget som helst principielt imod, at EU kommer til at omfatte samtlige 44 nuværende europarådslande, det har jeg intet imod. Det værdifælesskab, som binder europarådslandene sammen, nemlig respekt for menneskerettigheder, respekt for retsstaten, respekt for demokratiet, synes jeg er et rigtig, rigtig flot grundlag, og jeg vil gerne have

EU udvidet med flere lande end de 10, der er på tapetet i øjeblikket.

Men jeg har ikke i øjeblikket fantasi til at forestille mig EU også omfatte Rusland, Ukraine, Georgien, Adserbadsjan, Armenien osv., osv. Men den diskussion vil jeg gerne tage en anden dag med hr. Søren Søndergaard, jeg synes ikke, den har så meget at gøre med ophævelsen af de danske forbehold.

Første næstformand (Svend Auken):

Jeg vil sige, Folketingets regler for relevante spørgsmål er meget vide.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jamen jeg beklager da dybt, at Det Radikale Venstre har fremsat et forslag, hvor man bruger meget plads i bemærkningerne på at skrive noget, som overhovedet ikke har med forslaget at gøre. Det synes jeg da er kedeligt.

Men hvis vi ser bort fra det, må vi jo konstatere, at Det Radikale Venstre lige præcis argumenterer for sit forslag om ophævelse af forbeholdene med den begrundelse, at nu har vi et samlet Europa, og virkeligheden er, at det har vi overhovedet ikke.

Derfor vil jeg bare bede fru Arnold om at bekræfte, at lige præcis når vi snakker menneskerettigheder, så er det, der i øjeblikket er diskussionen, at EU som enhed skal tilslutte sig Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og ikke omvendt. Derfor er det stadig væk på det her område Europarådet, der er udgangspunktet, og det synes jeg ikke vi skal lave om på. Og det er yderligere et argument for, at det er forkert at ophæve de forbehold.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Ja, jeg har sandelig heller ikke noget imod, at EU som helhed tiltræder den europæiske menneskerettighedskonvention, jeg synes tværtimod, det vil være en ganske fremragende idé. Derved undgår man jo at få en konkurrence mellem to forskellige domstole, en konkurrence om, hvilket sæt menneskerettigheder der er de vigtigste og de klogeste. Jamen jeg synes, det er en glimrende idé, at EU tiltræder den europæiske menneskerettighedskonvention, helt i orden.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Jann Sjursen som ordfører for forslagsstillerne.

Jann Sjursen (KRF):

Jeg vil også gerne sige tak for debatten, tak til ministeren for den indledende tale, både for så vidt angår Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag.

Kl. 13.55

Når vi har fremsat et beslutningsforslag om at ophæve forsvarsforbeholdet, hænger det sammen med, som vi faktisk også meget åbent skriver i beslutningsforslaget, at vi føler, at de bekymringer, vi havde i 1992, da vi som parti anbefalede et nej til Maastrichttraktaten bl.a. med henvisning til den militære dimension, som var beskrevet i Maastrichttraktaten, er blevet gjort til skamme siden hen.

Vi mener ikke, at forsvarsdimensionen underminerer Danmarks suverænitet, eller at den frygt, vi havde for, at der kunne blive opbygget en parallelorganisation til NATO i form af Den Vesteuropæiske Union, er blevet realiseret. Vi oplever tværtimod, at EU's forsvarsdimension er forankret i NATO, og at vi er nået så vidt, at NATO nu også har besluttet, at EU kan benytte sig af NATO-aktiviteter i tilfælde af, at man har brug for disse i forbindelse med opgaver, der skal løses.

Vigtige er også de opgaver, som EU skal tage sig af, først og fremmest de såkaldte Petersberg-opgaver, som jo hører til i den blødere ende af sikkerhedspolitikken og forsvarspolitikken. Der er en lang række opgaver der, som EU står for at skulle kunne løse, som vi finder det også ville være naturligt at vi bidrager til fra dansk side, når der vel at mærke er tale om, at disse aktioner har baggrund i et FN-mandat, eller at de enkelte medlemslande har besluttet sig for at deltage i dem, som det også er forudsat i bemærkningerne til vores beslutningsforslag.

Vi mener derfor, det er på tide, at vi får afholdt en folkeafstemning om lige præcis forsvarsforbeholdet. Men vi ønsker ikke det, som er foreslået af Det Radikale Venstre – og jeg takker for støtten til Kristeligt Folkepartis forslag – så jeg kan desværre ikke gøre gengæld ved at sige, at vi støtter Det Radikale Venstres forslag.

Det burde også fremgå af debatten, for det er en selvstændig pointe for Kristeligt Folkeparti, at vi faktisk med vores forslag har taget udgangspunkt i befolkningens afgørelse, for så vidt angår euroen og Danmarks deltagelse i ØMU'ens tredje fase. Det ønsker vi ikke at omgøre.

Vi mener faktisk, i betragtning af at afstemningen blev holdt i efteråret 2000, at det ville

være en hån mod befolkningen, hvis man allerede nu sagde: Lad os lige tage den en gang til. Uanset de krumspring, som forskellige ordførere har gjort lige præcis vedrørende euroforbeholdet, mener vi rent faktisk ikke, at der er sket noget afgørende nyt i forhold til det, danskerne blev bedt om at tage stilling til i efteråret 2000. Alene af den grund må vi afvise Det Radikale Venstres beslutningsforslag.

Men det er klart, at da vi har ønsket at få en folkeafstemning om forsvarsforbeholdet i år som en naturlig følge af, at vi for et par år siden stemte om euroforbeholdet, så ligger der også i vores opfattelse af, hvilken rækkefølge der vil være naturlig, at der efterfølgende kunne komme en afstemning omkring det retlige forbehold, når vi har fået diskuteret og stemt om forsvarsforbeholdet.

Jeg beklager meget, at specielt Venstre og De Konservative og Socialdemokratiet her i debatten ikke har meldt klart ud om, hvilken afstemningsstrategi de foretrækker. Det er især, fordi vi fra Kristeligt Folkepartis side frygter, at lige præcis disse partier vil være stemt for, at afstemninger omkring de danske forbehold bliver foretaget samlet og i forbindelse med, at vi også skal stemme om et nyt traktatudkast.

Det synes vi vil være meget ulykkeligt, og det vil i virkeligheden være at bede danskerne om at tage stilling til mere, end man rent faktisk kan forlange, fordi en ny traktat vedrører Fællesskabet som helhed, hvorimod de danske forbehold, som det også fremgår af udtrykket »danske forbehold«, vedrører Danmark alene. Derfor synes vi ikke, at de ting skal blandes sammen.

Det har været en vigtig pointe i debatten, specielt for Det Radikale Venstre, og den pointe anerkender jeg, at man i forbindelse med en ny traktat meget vel indirekte kan komme til at berøre de danske forbehold. Det gælder ikke mindst forbeholdet på det retlige område.

Men da det ikke er muligt at få folketingsflertallet til at sende de forskellige forbehold til afstemning enkeltvis, er det en usikkerhed, vi desværre bliver nødt til at leve med, selv om jeg altså erkender den pointe, som Det Radikale Venstre selvstændigt har gjort en dyd ud af her i debatten.

Vi har fundet, at forsvarsforbeholdet var det rigtige – forbeholdet var sat til debat efter euroforbeholdet – fordi vi dér står helt uden for samarbejdet i dag, hvorimod vi på det retlige område har mulighed for at deltage på mellemstatsligt niveau eller lave parallelaftaler.

Det kan man synes er uhensigtsmæssigt, og man kan synes, at det kan blive helt umuligt efter en ny traktat, det anerkender jeg stadig væk, men vi er dog med i debatterne på det område og har også mulighed for at påvirke dem og efterfølgende tilslutte os dem.

Kl. 14.00

På den baggrund vil jeg sige, at jeg er ked af, at debatten i dag ikke kunne munde ud i, at Folketinget i det mindste var parat til at træffe beslutning om at sætte forsvarsforbeholdet til debat.

Jeg synes, at det er beklageligt, så meget desto mere som at det, der for Kristeligt Folkeparti at se tegner sig, er en alt eller intet-afstemning, et big bang, når en ny traktat foreligger. Det tror vi vil være til stor ugunst for Danmark, forstået på den måde, at det meget vel kan grave nye grøfter mellem befolkningen på den ene side og parlament og regering på den anden side.

Første næstformand (Svend Auken):

Da der ikke er flere, der har bedt om ordet ... Undskyld, fru Elisabeth Arnold har bedt om ordet, uden at jeg har set det. Kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Undskyld, hr. formand, at jeg ikke rakte hånden højt nok op.

Jeg vil gerne sige til hr. Jann Sjursen, at det jo er rigtigt, at der er et meget stort flertal her i salen for at kigge på forsvarsforbeholdet. Der er også et stort flertal for at kigge på de retlige og indre anliggender, og der er faktisk også flertal for at få ophævet forbeholdet vedrørende den fælles mønt.

Jeg synes ikke, det er behageligt at få skudt i skoene, at man ikke respekterer en folkeafstemning. Vi respekterer en folkeafstemning, vi respekterer den folkeafstemning, der blev afholdt i september 2000. Danmark deltager ikke i den fælles mønt, Danmark deltager i samarbejdet om fastkurspolitikken osv. osv., men vi deltager ikke i selve samarbejdet om den fælles mønt. Vi har ikke indført mønten her, så derfor respekterer vi det da.

Men det behøver ikke at afholde os fra at prøve at spørge igen og se, om der nu er flertal for at deltage i den fælles mønt. Det er der ikke noget som helst udemokratisk i, som vi har sagt tidligere i debatten. Jeg har stemt to gange om 18-års-valgret, første gang blev det et nej, anden

gang blev det et ja. Jeg stemte ja begge gange, det er der ikke noget udemokratisk i.

Jeg respekterer afstemningerne, men vi må have lov til at sætte spørgsmålstegn ved, om det ikke må være på tide at få en afstemning igen.

(Kort bemærkning):

Jann Sjursen (KRF):

Jeg er enig i, at der ikke er noget udemokratisk i at spørge befolkningen en gang til. Man har jo ikke sagt, hvad befolkningen skal stemme, man er i sin gode ret til at stemme nej en gang til, hvis man vil det.

Men der er to grunde til, at jeg synes, at det er stærkt betænkeligt, og jeg brugte også det udtryk, at det faktisk vil være en hån mod befolkningen.

Det ene argument er, at befolkningen må – med rette synes jeg – have en forventning om, at forbeholdene kommer til afstemning ét for ét med det fundament, der blev lagt for vores forbeholdsdebat i Danmark med euroafstemningen i 2000.

Dengang tog man et enkelt forbehold, som man syntes var vigtigt, og satte det til afstemning. Forventningen i befolkningen – synes jeg med rette – må være, at så får vi også særskilte afstemninger og særskilte afstemningsdage omkring de øvrige forbehold.

Det andet, som for os er utrolig vigtigt, er, at uanset man selvfølgelig er i sin demokratiske ret til at bede om en folkeafstemning og befolkningens afgørelse på ny af et spørgsmål, som fru Elisabeth Arnold siger det, så tror jeg alligevel, det vil volde ubodelig skade på forholdet mellem befolkningen og parlament og regering, hvis vi alligevel så relativt kort tid efter euroafstemningen i 2000 beslutter os for at tage en sådan ny.

Det er derfor, at jeg samlet set mener, at det er meget, meget uklogt, hvis man gør det.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det Radikale Venstre har principielt intet imod at afholde afstemningerne på forskellige dage eller på forskellige tidspunkter, hvis det er det, der er hr. Jann Sjursens største anke. Min pointe var bare, at der er ikke noget udemokratisk i at spørge folk flere gange om det samme emne. Der er ikke noget udemokratisk i at afholde flere folkeafstemninger.

Men det, der bliver problemet efter denne debat og efter det, der tegner sig, er jo, at der kom-

mer en big bang-afstemning efter den næste traktat. Det bliver med at sætte befolkningen kniven på struben og sige: Enten stemmer I ja, eller også ryger vi helt ud.

Det er det, der er det største problem, og det er i sandhed en meget, meget udemokratisk udvikling. Den har hr. Jann Sjursen ikke ansvaret for, det vil jeg godt medgive ham, det har han i hvert fald ikke. Det har i allerallerhøjeste grad de nuværende regeringspartier.

(Kort bemærkning).

Jann Sjursen (KRF):

Jamen så lad os da slutte i enighed, for jeg er fuldstændig enig i det, fru Elisabeth Arnold siger her til sidst. Jeg tror, at jeg selv tidligere i debatten brugte udtrykket, at det, der sker med den big bang-afstemning, vi nu må forvente på baggrund af de meldinger, som Socialdemokratiet, Venstre og De Konservative er kommet med her i dag, er, at befolkningen efter en ny traktat besluttet af stats- og regeringscheferne bliver stillet over for en afstemning om både traktat og forbehold på én gang.

Det er i sandhed at sætte befolkningen pistolen for panden, og det synes jeg ligesom fru Elisabeth Arnold er et kæmpe problem, som i sandhed vil forvolde endnu større skade på EU-debatten, end hvis man måske kom til at sætte euroforbeholdet til afstemning igen, sådan som jeg var inde på det i et tidligere indlæg. Så hvad det angår, er vi fuldstændig enige.

Det, der sådan set er det mest beskæmmende at have oplevet i debatten i dag, er det lurepasseri og den ekkopolitik, som Venstre, De Konservative og Socialdemokratiet har ført.

Kl. 14.05

Hermed sluttede forhandlingen, og forslagene overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Svend Auken):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Europaudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 75:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af De Forenede Nationers havretskonvention af 10. december 1982 tillige med den dertil knyttede aftale af 28. juli 1994 om anvendelse af konventionens kapitel XI samt Danmarks tiltrædelse af aftale af 23. maj 1997 om privilegier og immuniteter for Den Internationale Havretsdomstol og protokol af 27. marts 1998 om privilegier og immuniteter for Den Internationale Havbundsmyndighed.
Af udenrigsministeren (Per Stig Møller).
(Fremsat 24/1 2003).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Henrik Vestergaard (V):

Nu er det jo sjældent, man fra Folketingets talerstol får lov til at anbefale en grundlov. Ikke desto mindre er hensigten med dagens beslutningsforslag nr. B 75 jo at muliggøre Danmarks ratifikation af De Forenede Nationers havretskonvention, populært kaldet havets grundlov, samt den dertil knyttede aftale om anvendelsen af konventionens kapitel XI. Samtidig tiltræder Danmark aftaler om privilegier, immuniteter for henholdsvis Den Internationale Havretsdomstol og Den Internationale Havbundsmyndighed. Konventionen er ratificeret eller tiltrådt af 138 stater, og Danmark følger sig nu dertil.

Det er en ganske omfattende konvention, som, jf. artikel 309, kun i ganske få tilfælde giver mulighed for valgfrihed inden for konventionens bestemmelser. Men det er også en væsentlig konvention, der fastlægger reglerne for staters rettigheder og udøvelse af jurisdiktion over havområderne samt regler om myndighedsudøvelse for den del af havbunden, som ingen stat har jurisdiktion over, det såkaldte Område, dvs. regler for søterritoriet, som er den del, der ligger tættest på kysten, typisk 12 sømil, regler for den eksklusive økonomiske zone, hvor kyststaternes rettigheder til levende og ikkelevende ressourcer fastslås, en zone, der maksimalt kan strække sig ud til 200 sømil, samt regler for beregning af en kyststats eventuelle vidererækkende krav på den såkaldte kontinentalsokkel og dens ressourcer ud over de 200 sømil.